

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Bc. Martina DŽOFKOVÁ

SPIRITUALITA SCHÖNSTATTSKÉHO HNUTÍ

Vedoucí diplomové práce: ThLic. Pavel Vojtěch Kohut OCD

Praha 2006

Za pomoc a odborné konzultace děkuji ThLic. Vojtěchu Kohoutovi OCD, za cenné rady při zpracování práce Ing. Mgr. Renému Milfaitovi a za pomoc při jazykové, formální a stylistické úpravě Mgr. Radce Taucové a mému manželovi Václavu Džofkovi.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a v seznamu literatury uvedla veškeré informační zdroje, které jsem používala.

.....

V Praze dne 7. 9. 2006

OBSAH

Úvod	6
1 OBECNÝ POJEM KŘEŠŤANSKÉ SPIRITUALITY	7
1.1 Pojem spirituality.....	7
1.1.1 První vymezení	7
1.1.2 Křesťanský život jako život z Božího Ducha	9
1.1.3 Co je tedy spiritualita?	10
1.2 Vztahy jednotlivých spiritualit v rámci katolické církve	11
1.3 Dělení spiritualit	12
1.3.1 Spirituality životních stavů.....	12
1.3.2 Spiritualita zdola a shora	14
1.4 Vznik jednotlivých spiritualit	15
1.5 20. století - laické spirituality	16
2 SCHÖNSTATTSKÉ HNUTÍ	18
2.1 Historie hnutí	18
2.1.1 Co znamená Schönstatt?.....	19
2.1.2 Zakladatel a historie hnutí	19
2.1.2.1 Dětství Josefa Kentenicha	20
2.1.2.2 Nové působení Josefa Kentenicha	21
2.1.2.3 Vznik mariánské družiny	22
2.1.2.4 Vznik díla	23
2.1.2.5 1. Světová válka.....	23
2.1.2.6 Schönstatt jako oficiální hnutí pallottinů.....	23
2.1.2.7 Ženy v Schönstattském hnutí.....	24
2.1.2.8 Nástup Hitlera.....	25
2.1.2.8.1 Postoj nacistů k náboženství a církvi – konkurence	26
2.1.2.9 Uvěznění P. Kentenicha a jeho roky v koncentračním táboře.....	27
2.1.2.10 Uvěznění patera Kentenicha v koncentračním táboře Dachau	28
2.1.2.11 Písemné kontakty patera Kentenicha s okolním světem	29

2.1.2.12	První poválečná léta a zahraniční cesty	30
2.1.2.13	Vizitace a pohled církve na Schönstattské hnutí	31
2.1.2.14	Rozvoj Schönstattského hnutí během exilu patera Kentenicha	32
2.1.2.15	Exil otce Kentenicha	34
2.1.2.16	Návrat	34
2.1.2.17	Na cestě k Otci	35
3	STRUKTURA SCHÖNSTATTSKÉHO HNUTÍ	36
3.1	Schönstattské poutní hnutí	37
3.2	Apoštolská liga	37
3.3	Apoštolský svaz	39
3.4	Sekulární instituty	39
3.4.1	Obecně o sekulárních institutech	40
3.4.1.1	Charakteristika sekulárního institutu	41
3.4.2	Charakteristika jednotlivých sekulárních institutů	42
3.4.2.1	Sekulární institut Schönstattských Mariiných sester	42
3.4.2.2	Institut Paní ze Schönstattu	42
3.4.2.3	Institut Mariiných bratří	43
3.4.2.4	Institut Schönstattských diecézních kněží	43
3.4.2.5	Institut Schönstatt Patres	43
3.4.2.6	Institut Schönstattských rodin	44
4	SPIRITUALITA SCHÖNSTATTSKÉHO HNUTÍ	45
4.1	Zmínka o Matce Boží v Písmu	45
4.1.2	Maria v dokumentech Druhého vatikánského koncilu	46
4.1.3	Maria v životě křesťana	47
4.2	Schönstattská spiritualita	48
4.2.1	Spiritualita úmluvy	48
4.2.1.1	Struktura úmluvy lásky	50
4.2.1.2	Duchovní život a úmluva lásky	52
4.2.1.3	Úmluva lásky a první zakládající listina	55
4.2.1.4	Úmluva lásky, Schönstattská svatyňka a první zakládající listina	56

4.2.2	Spiritualita nástroje.....	57
4.2.2.1	Osobní ideál.....	58
4.2.2.2	Schönstattska pedagogika.....	61
4.2.3	Svatost všedního dne (Werktagsheiligkeit)	64
4.2.3.1	Modlitba a rozjímání	66
4.2.3.2	Organické a mechanistické myšlení	67
4.2.4	Význam schönstattske spirituality v kontextu výzev Druhého vaticánského koncilu	69
5	Schönstattske hnutí v ČR.....	73
5.1	Činnost Schönstattskeho hnutí v ČR	74
5.1.1	Schönstattske sestry Mariiny v ČR	74
5.1.2	Schönstattske rodiny.....	76
5.1.3	Schönstatt Patres.....	77
5.1.4	Schönstattska mládež.....	77
5.1.5	Svazové ženy	77
	Závěr	79
	Použitá literatura.....	82
	Přílohy	I

ÚVOD

Téma této práce bylo vybráno na základě mého ročního pobytu v schönstattském centru v bavorském Mnichově. V důsledku tohoto pobytu mám k Schönstattskému hnutí velice pozitivní vztah a téma diplomové práce jsem si zvolila, abych pomohla rozšířit povědomí o Schönstattském hnutí a jeho spiritualitě.

Tato diplomová práce si vytkla za cíl systematicky představit Schönstattské hnutí a jeho spiritualitu.

V úvodní kapitole se zaměřím na vysvětlení pojmů spiritualita a spirituální teologie, dále se budu věnovat spiritualitě jako konkrétní realizaci našeho prožívání vztahu k Bohu.

Druhá kapitola bude věnována historii Schönstattského hnutí na základě životopisu zakladatele P. J. Kentenicha.

Ve třetí části se zaměřím na rozmanitou strukturu Schönstattského hnutí.

Čtvrtá, hlavní část má za cíl představit hlavní pilíře schönstattské spirituality. Záměrem této kapitoly bude rovněž ukázat propojenost života zakladatele a schönstattské spirituality. Na závěr této části bude pojednáno o významu schönstattské spirituality v kontextu výzev Druhého vatikánského koncilu a přínosu pro církev.

V závěrečné, páté části představím historii a působení Schönstattského hnutí v České republice.

1 OBECNÝ POJEM KŘESŤANSKÉ SPIRITUALITY

V úvodu, než se budeme věnovat hlavnímu tématu diplomové práce, se pokusíme přiblížit pojem *spiritualita* a *spirituální teologie*. Spirituální teologie je *"vědecká teologická disciplína, která na základě biblického Zjevení a kvalifikované křesťanské zkušenosti systematicky studuje sjednocení člověka s Bohem v Ježiši Kristu, k němuž dochází působením Ducha svatého v dějinách církve a světa a lidskou spoluprací a popisuje jeho organický rozvoj od počátku až po dosažení svatosti se zohledněním rozmanitosti a neopakovatelnosti jednotlivých cest"*.¹ Od takto chápaného pojmu spirituality jako vědního oboru je třeba odlišit spiritualitu jako konkrétní realizaci našeho prožívání vztahu k Bohu. Takto chápaným pojmem spirituality se bude zabývat následující kapitola.

1.1 Pojem spirituality

Dnes sotva existuje rozhovor o víře, náboženská kniha či analýza současné církevní situace, která by se obešla bez slova "spiritualita" a jeho odvozenin. I když původní smysl slova spiritualita (duchovní forma života) je nejmenším společným jmenovatelem každého užití jazyka, souvisí s otázkou co zde a dnes znamená duchovní. Je to např. opačný pojem k tomu, co je hmotné, například ke světu konkrétní materiální zkušenosti, to znamená opačná stránka reality?

1.1.1 První vymezení

Jak bylo již výše uvedeno, pojem spiritualita označuje žitý základní postoj vydanosti člověka Bohu a jeho věci. Proto je pojem spirituality mnohotvárnou veličinou jako je život sám a jako je i mnohovrstevnatost možných vztahů k Bohu.

Latinský kořen slova „spiritualita“, *spiritualitas*, se snaží přetlumočit řecké substantivum pro ducha, *pneuma*, a k němu příslušné

¹ Definice P.V. KOHUTA, *Úvod do spirituální teologie, schéma 15*, <http://ktf.cuni.cz/~kohut/>, z 1. 5. 2005.

adjektivum *pneumatikos*, jak se objevují v novozákonních pavlovských listech.²

Pro Pavla je "duch" (*pneuma*) protikladem "těla" (řec. *sarx*; lat. *caro*), a "duchovní" (*pneumatikos*) je nadřazeno "tělesnému"³ (řec. *sarkikos*; lat. *carnalis*), nebo "duševnímu" (řec. *psychikos*; lat. *animalis*), ale významně pro pozdější vývoj, nejsou postaveny do protikladu s "tělem" nebo tělesným, ani s "hmotou". Pro Pavla je "duchovní" osoba jedno celistvé bytí, jelikož život je řízen a veden nebo ovlivňován Duchem Božím. Protiklad (rozpor) podle Pavla není mezi netělesným a tělesným nebo mezi nehmotným a hmotným, ale mezi dvěma způsoby života. Toto tělo a tato duše může podobně jako duch být duchovní, jestliže je vedeno duchem a jehož duch, mínění nebo vůle mohou být tělesné, jestliže odporují Duchu. Člověk obdařený Duchem (například 1 Kor 2,14-15) není někdo, kdo se odvrací od hmotné skutečnosti, ale spíše ten, v němž sídlí Duch Boží.⁴ Duch Boží sjednocuje, protože je duchem Božím; posvěcuje

(2 Kor 1,22), protože je Duchem Boha nejvyššího svatého. Veškerá činnost Ducha má za cíl přivést člověka k Bohu, uvést ho do spojení s ním a do posvátných hlubin „tajemství Božích“ (1 Kor 2,10n). Jedině v Duchu poznáváme Krista a vyznáváme, že Ježíš je Pán (1 Kor 12,3).⁵ Abstraktní latinské substantivum *spiritualitas* (spiritualita, duchovnost) kontrastující s adjektivem *spiritualis* (duchovní), se ve skutečnosti objevilo teprve v 5. století. Jeden list, jehož autorství se kdysi připisovalo svatému Jeronýmovi, nabádá čtenáře, aby svým jednáním dělal pokroky ve „spiritualitě“ (ut in spiritualitate proficias). A právě v tomto kontextu žití v síle Ducha svatého se stále odráží základní teologie pavlovských listů.⁶

Přijetí pojmu spiritualita neznámá jen na základě dějin pojmu vytlačení jiných termínů, ale také posunutí těžiště, které chápe uskutečňování víry jako život v Duchu. Proto znamená spiritualita více

² P. SHELDRAKE, *Co je spiritualita?*. In: Teologický sborník, 4/99, s. 9.

³ Srov. Gal 3,3; 5,13; 5,16-25; 1 Kor 3,1-3; Řím 7,14 - 8, 14.

⁴ W. H. PRINCIPE, *Spirituality, Christian*. In: M. DOWNEY (ed.), *The New Dictionary of Catholic Spirituality*, The Liturgical Press Collegeville, Minnesota, 1993, s. 931.

⁵ G. JASQUES, *Duch u sv. Pavla*. In: J. DUPLACY, A. GEORGE, P. GRELOG, L. DUFOUR, J. GUILLET, M. LACAN, *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1981, s. 95.

⁶ P. SHELDRAKE, *Co je spiritualita?*. In: Teologický sborník 4/99, s.10.

než zbožnost, která obecně vyjadřuje subjektivní stránku náboženství. Staví se na roveň s niterností a bývá opatřována silně individualistickou a spiritualistickou známkou. Spiritualitu nelze zaměňovat s religiositou, pomocí níž se charakterizuje potřeba a schopnost člověka navazovat nějakým způsobem vztah s vyšší instancí.⁷

1.1.2 Křesťanský život jako život z Božího Ducha

Jak už bylo zmíněno výše, křesťanský život je veden Duchem Božím. Podle celé biblické tradice se člověk setkává s Božím Duchem v prvních okamžicích, kdy zakouší Boží volání. Jeho působením člověk prožívá své povolání jako osobní hodnotu a jedinečnou nezastupitelnou zkušenost. Působení Božího Ducha proniká do oblasti lidského vědomí a vnímání, což Bible vyjadřuje četnými smyslovými metaforami: ruka (asi 200x ve Starém zákoně), holubice (Mk 1,10; Lk 3,22), oheň (Sk 2,3), voda (Jan 7,38; Zj 22,1), vítr (Sk 2,2).⁸ Přijetí Ducha závisí zcela podstatně na víře a křtu, který jako svátost víry souhrnně zastupuje víru a obrácení (srov. 1 Kor 6,11). Duch činí z těla chrám (srov. 1 Kor 6,19); dosvědčuje zjevení (1 Kor 12,7); daruje jednotu (1 Kor 12,13), život (2 Kor 3,6), svobodu (2 Kor 3,17), víru (2 Kor 4,13), společenství (2 Kor 13,13), lásku, radost, pokoj (Gal 5,22), moudrost a porozumění (Kol 1,9), posvěcení a svatost (2 Tes 2,13), sílu a rozvážnost (2 Tim 1,7), znovuzrození a obnovu (Tit 3,5), osvětlení (Žid 3,4), pravdu (1 Jan 4,6) a slávu (1 Petr 4,14). Tento Duch má charakter daru "prvotín" (Řím 8,23), prvního podílu na spáse (2 Kor 1,22) a dědictví (Ef 1,14).⁹

Tento dar Ducha nelze oddělovat od života z něho. Mít Ducha znamená zároveň v něm a z něho žít. Tato výzva proniká a utváří původní křesťanské vědomí: Řím 12,11; Ef 4, 23; Ef 4,30; 1 Tes 5,19. Péče o Ducha je základní skutečností křesťanského života. Tento Duch je především Duchem Ježíše Krista, "Duchem vzkříšení", který přináší

⁷ Ch. SCHÜTZ, *Christliche Spiritualität*. In: Ch. SCHÜTZ (ed.), *Praktisches Lexikon der Spiritualität*, Verlag Herder Freiburg im Breisgau, 1988, s. 1179.

⁸ J. BROŽ, *Duch svatý - Princip duchovního života podle biblických pramenů*, MKR Communio 4/2005, s.358.

⁹ Ch. SCHÜTZ, *Christliche Spiritualität*. In: *Praktisches Lexikon der Spiritualität*, s. 1172.

zázrak probuzení a dokončení celého stvoření (srov. Řím 18-30). Zjevení a sdělení Ducha jsou podle biblických výroků zcela ve službě Bohu a jeho plánů s člověkem.¹⁰

1.1.3 Co je tedy spiritualita?

Spiritualitu lze chápat jako stávání se plně člověkem. Toto "stávání se plně člověkem" přitom znamená specifický teologický pojem, jenž nelze oddělovat od antropologie, filosofie a humanitních věd. Úkol uskutečňovat se jako člověk je lidem stanoven už ve stvoření, je darem lidského bytí. Bůh nestvořil hotový svět, ale svět který se uskutečňuje jako stvoření. Svět je jako stvoření založen v darující se lásce Boha a nalézá svůj cíl v člověku; pouze on je schopen přijmout lásku jako takovou a odpovědět na ni. Lidské bytí, uskutečňování lidského jedince jako člověka, nebo lidský život nejsou možné bez základního ano ke světu jako ke stvoření. Toto ano je na základě sdělení Ducha hluboce duchovní (srov. Gen 2,7). Byl to Ježíš, kdo světu a člověku vrátil jejich určení odpovídající stvoření. Skrze Krista, úplného člověka, se ukazuje úkol uskutečňování se člověka ve specificky kristologickém světle. Ježíš Kristus je zdařilým konceptem člověka, který odpovídá záměru Stvořitele. Tato úvaha plně odpovídá na otázku co je spiritualita. Ježíš Kristus jedinečným způsobem a konkrétně vyjádřil, co znamená uskutečňování člověka (srov. *Gaudium et spes* 41).¹¹

A člověk podle svých schopností, podle svého konkrétního způsobu života uskutečňuje syntézu celého Kristova tajemství vytvořeného pod vlivem Ducha svatého tak, že uspořádává jeho jednotlivé prvky kolem konkrétního stavebního principu, jenž pak charakterizuje jeho celkový projev a jeho spiritualitu.¹²

1.2 Vztahy jednotlivých spiritualit v rámci katolické církve

¹⁰ Tamtéž, s. 1173.

¹¹ Tamtéž, s. 1175.

¹² P. V. KOHUT, *Spiritualita*. In: S. DE FIORES a T. GOFFI, *Slovník Spirituality*, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 1999, s. 906.

Spiritualita je mnohotvárná veličina, jako je život sám, a každý sám si utváří v rámci svých možností vlastní vztah k Bohu. Proto v rámci katolické církve existuje velké množství "spiritualit". Církev je mnohostí spiritualit. Jinými slovy lze říci, že církev je tělo a jednotlivé spirituality jsou jejími údů. Projevy jednotlivých údů musí být usměrňovány tak, aby byly smysluplné a užitečné pro celek. Nejedná se o chaotické nahromadění libovolných prvků, nýbrž o propojení jednotlivých životních hodnot. Každá konkrétní spiritualita musí obsahovat jenom to, co je v souladu s křesťanskou naukou. Jednotlivé spirituality nejsou preferencí skupiny nebo jednoho člověka, který na sebe naváže určitou skupinu, ale cílevědomým působením Ducha svatého.¹³ V církvi existuje velké množství spiritualit, jelikož člověk není schopen prožívat a žít celé bohatství Kristova tajemství. Proto si jednotlivé spirituality vybírají určité aspekty z Kristova života a podle nich se snaží žít.

Rozmanitost křesťanské spirituality má svůj původ v samotných křesťanských spisech. Již samotná evangelia představují čtyři odlišné přístupy k Ježíšovi, jeho životu a učení: Markův důraz na přicházející království Boží, dosahující jeho vyvrcholení v Kristově utrpení a smrti; Matoušovy duchovní zájmy a jeho prezentace křesťanského života ve vyzývajícím kázání na hoře; Lukášova pozornost k Božímu soucitu projevenému skrze Ježíše; Janova pozornost k Ježíši jako Božímu slovu zvoucím k důvěře v něj a skrývajícím život i Ducha. Každá duchovní tradice nebo škola usiluje o svůj vznik na základě jediného evangelia Ježíše Krista, ale klade důraz (jako jednotliví evangelisté) na určité stránky evangelia v učení, realizaci a způsobu vyjádření.¹⁴

Každá spiritualita má v katolické církvi konkrétní místo a všechny spirituality tvoří celek, tj. církev. Nelze, aby jedno společenství, jedna "spiritualita" v církvi byla nadřazena nad jinou, nebo aby dané společenství bylo uzavřeným "ghettem" vůči okolnímu světu či celku církve. Každé společenství má své místo, jelikož je jedním z údů církve.

¹³ Tamtéž, s. 907.

¹⁴ W. H. PRINCIPE, *Spirituality, Christian*. In: M. DOWNEY (ed.), *The New Dictionary of Catholic Spirituality*, s. 931.

1.3 Dělení spiritualit

Existuje nepřeborné množství dělení spiritualit. V této práci je důležité se zmínit o rozdělení spiritualit podle životních stavů a spiritualitě zdola a shora.

1.3.1 Spirituality životních stavů

Téma životních stavů má ve 20. století stále rostoucí význam. Pojmem životní stav se rozumí vnější, vlastní a stálý způsob bytí a konání; stálost je společným prvkem všech životních stavů, vlastní způsob bytí a konání pak tvoří charakteristický a diferenciativní prvek jednotlivých stavů v jiném slova smyslu (stav milosti, stav hříchu apod.).¹⁵

V katolické církvi se rozlišuje klasická trojice životních stavů: klerikové, řeholníci a laici.

Toto klasické rozdělení, které je dnes běžně používáno, není v dějinách církve vůbec tak samozřejmé. V prvotním křesťanském společenství nebyly striktně vymezeny styly života jednotlivých stavů. Jako první "instituce" je kromě pozvolna se utvářejícího hierarchického kněžství uváděno společenství vdov a panen, které se svým způsobem života lišily od ostatních.

Ale až o mnišství se mluví jako o alternativě běžného církevního života. Později se vůči této skupině prosazuje stav biskupů jako stav "dokonalejší". Stav laiků se prosazuje postupně a je chápán po dlouhá staletí jen jako jakýsi "zbytek" těch, kteří nejsou nositeli služebného kněžství a nepatří k řeholnímu stavu. Tím byl, bohužel, v dějinách církve tento stav vymežován pouze negativně jako „zbytkový“ a tudíž podřízený ostatním dvěma. Ke změně chápání tohoto stavu dochází až v předkoncilní době.

Jednotlivé stavy nevznikají v jednom časovém období, ale v rámci nemálo vzdálených období a na základě nestejných měřítek (církevní

¹⁵ P. V. KOHUT, *Spiritualita*. In: S. DE FIORES a T. GOFFI, *Slovník spirituality*, s. 908.

munus a řeholní zasvěcení). Proto i v historii církve byly jednotlivé stavy odlišně a nesprávně chápány.

Rovněž je velmi složité hovořit o spiritualitě jednotlivých stavů, jelikož pokud hovoříme například o spiritualitě kněží, nemůžeme tuto skupinu charakterizovat výhradně jen na základě kněžského svěcení, když do tohoto sboru patří jak kněží ve farních pastoracích, tak i třeba duchovní v armádě, učitelé, vychovatelé nebo profesori a stejný problém bychom měli u charakteristik řeholníků a laiků. Nezbývá tedy konstatovat, že mluvení o spiritualitách jednotlivých životních stavů zůstává spíše na teoretické úrovni. Existují ale základní charakteristiky jednotlivých životních stavů:

a) Spiritualita laiků:

Základní stavební prvek, který je společný i dvěma ostatním životním stavům, je křestní milost, nesoucí v sobě jak křestní zasvěcení, tak všeobecné kněžství. Druhým typickým prvkem je sekulární ráz.

b) Spiritualita řeholníků:

Základním prvkem je nové, od křtu odlišné zasvěcení, vyjádřené obvykle formou slibu čistoty, chudoby a poslušnosti. Další prvek je život ve společenství - komunitě. Třetím prvkem je vymezení daného společenství vůči jiným společenstvím - zaměření společenství - charismatem.

c) Spiritualita kleriků:

Jejím základem je kněžské, učitelské a pastýřské poslání. Druhým základním rysem je sborovost. Toto společenství je jinak prožíváno biskupy, kteří na základě svěcení patří k sboru biskupů, a jinak sborem kněží, kteří ve farnostech zastupují svého biskupa. Rovněž i jáhnové tvoří vlastní sbor. Třetím prvkem je osobní vztah k Bohu. Možná to zní až extrémně, že by kněz neměl mít osobní vztah k Bohu, ale kněžská funkce nemůže nahradit osobní modlitbu. Nebezpečí se skrývá v tom, že vykonávání kněžského poslání pohlí osobní život.¹⁶

¹⁶ Tamtéž, s. 908-910.

1.3.2 Spiritualita zdola a shora

V dějinách spirituality existují dva proudy rozdělení spirituality: spiritualita shora a spiritualita zdola.

- a) Spiritualita shora vychází z cílových představ a ideálů, které si stanovíme. Odpovídá lidské touze stávat se stále lepším. Je spiritualitou ideálů jakým by měl a chtěl člověk být, jaký má být křesťan, co křesťan musí činit. Spiritualita shora má již vymezený cíl a člověk se k tomuto cíli má dostat. Stojí většinou na začátku duchovního života, kdy si člověk stanoví ideály, které chce naplnit, ale u každého přijde jednou okamžik, kdy musí spiritualitu shora spojit se spiritualitou zdola, protože zjistí, že každý člověk žije rovněž v reálném světě, který musí brát vážně. Nebezpečí spirituality shora spočívá v tom, že k Bohu dojdeme vlastní silou, ale člověk Boha vlastní silou dosáhnout nemůže a je to jen Boží milost, která jej může proměnit.
- b) Spiritualita zdola je spiritualitou osobního vztahu k Bohu. Zastává názor, že Bůh k nám nemluví jen prostřednictvím církve, ale prostřednictvím našeho konkrétního života, prostřednictvím citů, myšlenek, nemocí, vášní. Základ spirituality zdola stojí na jednoduché myšlence: pokud chceš poznat Boha, musíš poznat nejprve sám sebe. Často se setkává niterně s Bohem člověk, který si sáhl "na dno". Již Bible mluví o lidech, kteří z hlubin svého nitra volají k Bohu, například Petr, když Ježíše zapřel "vyšel ven a hořce se rozplakal" (Mt 26,75). Možná tento Petrův příběh ukazuje to, že Boha nedosáhneme ctností a askezí, nýbrž uznáním své vlastní bezmocnosti a teprve potom získáme cit pro to, jak k nám Bůh v našem životě, skrze city, vášně, skrze náš život, promlouvá.¹⁷

Obě spirituality, shora i zdola, nejsou ve skutečnosti alternativami, lze je charakterizovat jako doplňující se protiklady.

¹⁷ A. GRÜN, M. DUFNER, *Spiritualita zdola. Překročit svůj vlastní stín*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 2002.

1. 4 Vznik jednotlivých spiritualit

Každé řeholní společenství a také institut zasvěceného života má své konkrétní zaměření. Při charakteristice jednotlivých společenství je vždy důležité postihnout jeho konkrétní prvky: charisma daného společenství (zakladatele, jeho následovníků a celého institutu), kanonickou formu, převládající zaměření a teologické důrazy.

- a) Každá řeholní spiritualita má své poslání, určité charisma, které jí bylo dáno skrze Ducha svatého. Tento dar Ducha svatého je dán konkrétním osobám pro dobro církve. Adresátem je nejprve zakladatel daného společenství, který své poslání nechápe jako vytvoření nové spirituality, ale jako odpověď na konkrétní podněty Ducha svatého. Druhou etapou vzniku spirituality je okamžik, kdy tímto konkrétním posláním začínají žít jiné osoby. Třetí období začíná většinou s druhou generací členů institutu.
- b) Důležitým momentem pro nově rodící se spiritualitu je uznání církevními autoritami.¹⁸ V tomto právním úkonu jde také o tom, aby byla oficiálně církví uznána charisma daného společenství.¹⁹ Součástí schválení je i stanovení kanonické formy daného společenství. V rámci dějin církve mají jednotlivá staletí své "typické" kanonické formy (například starověk mnišství, středověk žebravé řády, novověk kongregace, současná doba církevní hnutí).
- c) Každé řeholní společenství má své zaměření. Jak už bylo zmíněno výše, církev je pluralitou spiritualit, protože nejsme s to prožívat celé Kristovo bohatství. Každé řeholní společenství je ze své podstaty společenstvím kontemplativním.²⁰ "Jednotliví členové se skrze sliby evangelijních rad zcela zasvěcují Bohu, tak aby k jeho cti, k rozvoji církve a ke spáse světa, z nového a zvláštního důvodu oddáni, dosahovali dokonalé lásky ve službě božímú království a předem zvěstovali nebeskou slávu a stali se v církvi jejím jasným předobrazem."²¹ Avšak v konkrétní realizaci vlastního povolání se

¹⁸ *Kodex Kanonického práva*, Zvon – České katolické nakladatelství, Praha 1994, kán. 579, s. 267.

¹⁹ Tamtéž, kán. 576, s. 267.

²⁰ Z lat. *contemplatio* - patření na něco, nazírání.

²¹ *Kodex Kanonického práva*, kán. 573, s. 265.

řeholní i jim podobné instituty dělí na kontemplativní, činné a někdy také instituty smíšeného života. To je dáno konkrétním modelem života, který je naznačuje základní listina nebo stanovy.²²

1.5 20. století - laické spirituality

Jak již bylo zmíněno, má každá doba své „typické“ kanonické formy. Pro spiritualitu 20. století je charakteristický rozvoj církevních hnutí rozvíjejících laický prvek v církvi, jeho spiritualitu a snaha o větší zapojení církve do řešení aktuálních problémů světa.

Před Druhým vatikánským koncilem byla laická spiritualita v katolické církvi podporována skupinami Katolické akce (Catholic Action), mezi nimiž lze uvést Young Christian Workers (Jocists) – Mladí křesťanští dělníci v Belgii a Francii, Legion of Mary – Mariina legie v Irsku, the Grail Movement – Hnutí Grálu v Holandsku, the Cursillo movement – Hnutí Cursillo ve Španělsku a Latinské Americe. V období mezi 1. a 2. světovou válkou reprezentovaly sociální reformu a pacifismus communal mysticism – společný mysticismus hnutí katolických dělníků ve Spojených státech a radikální evangelijní snahy, jak to ukazuje hnutí dělnických kněží v Belgii a Francii.²³

Jedním z důsledků 2. světové války pro křesťanské církve Západu bylo, že se po válce objevily nové formy náboženských komunit.

V základu byla touha po hlubším odevzdání se Kristu ve světle válečných hrůz, dále pociťovaná potřeba pracovat pro mír a smíření, také hledání nových cest jak sloužit Bohu v tomto světě a jak uzdravovat rozdělení mezi lidmi, zejména mezi lidmi v církvích. Silně se to projevilo právě v Německu. Další vliv na šíření těchto nových náboženských komunit měl vývoj psychologie a rostoucí vědomí individuálního růstu. Vše vedlo k větší otevřenosti a flexibilitě, začaly se budovat mosty mezi kleriky a laiky, lidmi v církvi a lidmi mimo církvev, mezi muži a ženami.²⁴

²² Tamtéž, kán. 587, s. 269.

²³ R. WOODS, History of Spirituality, Christian (Catholic). . In: M. DOWNEY (ed.), *The New Dictionary of Catholic Spirituality*, s. 945.

²⁴ A. PRIDDIS, Communities Old and New. In: Ch. JONES, G. WAINWRIGHT, E. ARNOLD, SJ (editors), *The Study of Spirituality*, SPCK, London 1992, s. 573-575.

K tomuto přemostění dal podnět i Druhý vatikánský koncil ve svém dokumentu *Apostolicam Actuositatem* - dekretu o apoštolátu laiků, který vyzývá ke zintenzivnění apoštolské činnosti Božího lidu.

20. století můžeme tedy charakterizovat rozvojem církevních hnutí, která posilují laický prvek v církvi a rozvojem sekulárních institutů s nimi provázaných. Této charakteristice odpovídá i vznik Schönstattskeho hnutí.

2 SCHÖNSTATTSKÉ HNUTÍ

Po úvodní kapitole, která pojednávala teoreticky o spiritualitě jako takové, přejdeme nyní k hlavnímu tématu této magisterské práce – Schönstattskému hnutí a jeho spiritualitě. Tato část bude rozdělena do čtyř kapitol – historická část, struktura Schönstattskeho hnutí, spiritualita Schönstattskeho hnutí a Schönstattske hnutí v České republice.

2.1 Historie hnutí

Pro každé dílo jsou důležité dějiny jeho vzniku. Křesťanské dějiny napomáhají a spoluvytvářejí náš vztah k Bohu tím způsobem, že zaznamenávají a udržují v paměti jeho zvláštní skutky a zásahy do našeho osobního života, do lidských dějin.

Každá společnost zasvěceného života,²⁵ či sekulární institut²⁶ pečlivě studují dějiny svého vývoje, jelikož ukazují konkrétní stezku Božího pozvání a způsob, jakým jejich zakladatel na toto Boží pozvání reagoval. Nejdůležitější momenty, které tyto dějiny utvářely, si znovu a znovu připomínají a znovu prožívají, aby si stále uvědomovali základ, na kterém jejich život stojí.

Chceme-li dobře pochopit spiritualitu Schönstattskeho hnutí, je třeba seznámit se s jeho historií podrobněji. Hlavními prameny se staly knihy *In seinem Herzen ein Feuer*,²⁷ *Říkají mu otec* a *200 otázek o Schönstattu*.

2.1.1 Co znamená Schönstatt?

Schönstatt, malá vesnička nedaleko Koblenze, patřil k Vallendaru nad Rýnem.

V historii Schönstattskeho hnutí hovoříme o "starém Schönstattu" a "novém Schönstattu". O „starém Schönstattu“ hovoříme v souvislosti s historií týkající se založení ženského augustiniánského kláštera ve 12. století. V oficiálních dokumentech se při založení kláštera hovoří o "jednom pěkném místě",²⁸ dnešním Schönstattu u Vallendaru. Po úpadku řeholního života ve 14. století bylo opatství v roce 1436 definitivně rozpuštěno. Další ránu zasadila opuštěnému opatství třicetiletá válka (1618-1648), kdy byl s výjimkou dvou západních věží starodávný kostel i s opatstvím kompletně zničen švédskými vojsky. Zbytky zůstaly ležet ladem až do 19. století, kdy se stal majitelem těchto pozemků jistý pan Dorsanmagen. Na začátku 20. století tento pozemek odkoupil řád pallottinů.

Vznik kaple sv. Michaela, která se nacházela na klášterním hřbitově, se datuje minimálně až do roku 1319. Byla pravděpodobně také

²⁵ „Řeholní společnosti: slovo "řehole" pochází z latinského slova "regula" (tj. pravidlo, které pro život v klášteře stanovovali zakladatelé řádů). Řeholní společnosti, tj. takové, v nichž členové skládají veřejné sliby (doživotní nebo dočasné), které se po vypršení stanovené doby obnovují, a současně vedou společný bratrský život.“- In: *Kodex kanonického práva*, kán. 573 – 606, s. 265-275.

²⁶ Sekulární společnosti, tj. takové, v nichž členové žijí zásadně ve světě (buď sami nebo každý ve své rodině nebo i společně - podle stanov) a přijímají život podle tří evangelních rad formou "posvátných závazků". Členové neskládají veřejné řeholní sliby.

Kodex Kanonického práva, kán. 710 – 730, s. 329-335.

²⁷ „Oheň v jeho srdci“.

²⁸ Ze staré němčiny "eyene schoene statt".

zničena švédskými vojsky v roce 1633. V roce 1681 byla obnovena na starých základech. V roce 1901 i ona přešla do majetku pallottinů.

V roce 1914 se z ní stala první schönstattská svatyňka a hrála důležitou roli při vzniku Schönstattského hnutí.

Počátek "nového Schönstattu" se datuje od roku 1901, kdy tento klášter odkoupil, jak bylo zmíněno, řád pallottinů.²⁹

2.1.2 Zakladatel a historie hnutí

Schönstattské hnutí je novodobé hnutí, které vzniklo na počátku 20. století. S ohledem na nedávnou dobu vzniku se podstatná část dosavadní historie hnutí překrývá se životem a působením jeho zakladatele.

2.1.2.1 Dětství Josefa Kentenicha

Dětství Josefa Kentenicha mělo velký vliv na vznik Schönstattského hnutí.

Narodil se 18. listopadu 1885 v Gymnichu u Kölnu. Již od malička vyrůstal u svých prarodičů, jelikož jeho matka Katharina (1861-1939) se o něho nemohla starat. Josef byl nemanželské dítě a celá starost o rodinu a domácnost zůstala na jeho matce. Katharina se živila jako pomocnice v domácnosti. Nějaký čas se starala i o domácnost svého bratra ve Strassburgu, protože jeho žena zemřela. Zde navštěvoval malý Josef půl roku školu. Jelikož jeho matka stále více zjišťovala, že na výchovu svého syna nestačí, na základě doporučení svého zpovědníka pátera Augusta Savels, dala syna v roce 1894 do sirotčince Sv. Vincence v Oberhausenu. Zde zůstal Josef až do roku 1899.

Tento okamžik hraje velice důležitou roli v dějinách celého Schönstattského hnutí. Jeho matka v den, kdy ho musela přivést do sirotčince, zasvětila Panně Marii. Darovala jí svůj přívěšek v podobě křížku, který sama dostala k prvnímu svatému přijímání, a zasvětila svého syna Matce Boží. Josef, i když mu nebylo ještě ani devět let, cítil sílu této situace, a v pozdějších letech se mnohokrát zmiňuje, že tento

²⁹ J. NIEHAUS, *200 otázek o Schönstattu*, Nakladatelství Sypták, Brno 2004, s. 121-122.

okamžik považuje za jeden z rozhodných okamžiků ve svém vztahu k Panně Marii.

Když slavil své stříbrné kněžské jubileum, sám řekl v promluvě: „Moje výchova byla jen dílem Panny Marie. Žádný člověk neměl na mne vliv, který by mě hluboce vnitřně zasahoval. Od mého devátého roku mne ona osobně formovala a utvářela“.³⁰ V necelých čtrnácti letech, 23. září roku 1899, ho farář Savels zavezl do Ehrenbreitsteinu u Koblenze, do malého semináře pallottinů. V tomto semináři se vzdělávali budoucí misionáři pro Kamerun.

Josef po pěti letech ukončil gymnasium. V roce 1904 vstoupil do noviciátu pallottinů v Limburgu. Tam také strávil všechny zbylé roky svého studia.

I když měl veliké nadání, nebyl u některých profesorů tolik oblíben. V září roku 1909 měl složit věčné sliby a v následujícím roce být vysvěcen na kněze. O každém seminaristovi musela rozhodnout provinční rada, zda bude připuštěn k věčným slibům a posléze vysvěcen. Tato provinční rada měla pět členů. V případě Josefa byli tři členové proti jeho připuštění. Josef byl vysvěcen na kněze až o rok později, 8. července roku 1910.

2.1.2.2 Nové působení Josefa Kentenicha

Bohužel Josefův zdravotní stav nebyl tak dobrý, aby se mohl stát misionářem v Kamerunu, a tak byl poslán jako učitel latinského jazyka do Ehrenbreitsteinu. Mladý kněz byl nadán pedagogickými schopnostmi a vyučoval velice zajímavě a na tehdejší dobu pedagogicky vyspěle. Již v této době začala vznikat pozdější schönstattská pedagogika.

V roce 1912 otevřeli pallottini nové gymnázium ve Vallendaru. Vallendar je malé městečko nedaleko Koblenze. Pravidla zde byla v podstatně přísnější než v Ehrenbreitsteinu. Žáci na tvrdost začali reagovat vzdorem. Zmizela veškerá důvěra k vychovatelům, a ti si uvědomili, že se jim situace začíná vymykat z rukou. Představení viděli nejrozumnější řešení v ustanovení spirituála. Provinciál pater Kolb myslel

³⁰ E. URIBURU, *Říkají mu Otec*, Česká provincie Schönstattských sester Mariiných, Praha 1997, s. 20.

okamžitě na mladého kněze Josefa Kentenicha, ale ten se osvědčil jako dobrý učitel v Ehrenbreitsteinu, odkud ho nechtěl odvolat. Jmenoval tedy jiného kněze, ale ten se po několika týdnech psychicky zhroutil. Nakonec se provinciál pater Kolb vrátil ke své první volbě a pověřil vedením ústavu sedmadvacetiletého kněze Josefa.

Ke svému zvolení přednesl Josef Kentenich řeč, která je později v dějinách Schönstattu nazývána jako "Předzakládací listina". Je v ní totiž už náčrt velkého cíle Schönstattského hnutí: výchova "nového člověka" v "nové společnosti".³¹

Otec Kentenich se od začátku snažil vychovávat osobnosti schopné opravdové svobody.

2.1.2.3 Vznik mariánské družiny

Pater Kentenich potřeboval žáky sjednotit v nějaké organizaci, aby uplatnili svou iniciativu a schopnosti. Usoudil, že by jeho představě nejvíce vyhovovala organizace ve smyslu "mariánských družin". Bohužel tato myšlenka nenalezla u představených odezvu. Až v roce 1914 dali představení souhlas k založení mariánské družiny. Odpor ale bohužel nebyl jen ze strany představených. Chlapci, kteří se zúčastňovali setkání, se setkávali s posměchem ostatních. Založení mariánské družiny se uskutečnilo 19. dubna roku 1914.

V areálu školy se nacházela již výše zmiňovaná malá hřbitovní kaplička zasvěcená archandělu Michaelovi, která tehdy sloužila jako skladiště zahradního náčiní. Pater Kentenich požádal provinciála Michaela Kolba, aby tato kaplička byla opravena a sloužila novému mariánskému společenství. V červnu roku 1914 ji dostalo mariánské společenství k dispozici.

V roce 1915 koupil profesor Huggle, učitel gymnázia, v antikvariátu ve Freiburgu mariánský obraz od malíře Luigi Crosio (1835-1915), který chtěl věnovat kongregaci.

V tomto období četl pater Kentenich knihu o vzniku "colloquium Marianum" v Ingolstadt. Jezuita Jakob Rem (1546-1618) zde založil první mariánské společenství na německé půdě. Se svými studenty, kteří

³¹ E. URIBURU, *Říkají mu Otec*, s. 37.

byli většinou šlechtického původu, vytvořil v roce 1595 hnutí, jež se snažilo o prohloubení křesťanského života. Toto společenství uctívalo pod titulem "Mater ter admirabilis" kopii mariánského obrazu "Salus Populi Romani", jehož originál se nachází v římské bazilice Santa Maria Maggiore. Schönstattským studentům se tato myšlenka velice líbila. Svému mariánskému obrazu zvolili titul Mater ter admirabilis a přidali k němu přívlastek "Schönstattská", a brzy jej krátce přezdívali "MTA".³²

2.1.2.4 *Vznik díla*

Na konci července roku 1914 vyhlásilo Rakousko válku Srbsku a následovalo vyhlášení války Německa Rusku a později Francii. Propukla 1. světová válka.

Na začátku října se studenti vrátili z prázdnin a mariánská družina zahájila svou činnost. Přednáška, kterou měl otec Kentenich při této příležitosti, 18. října roku 1914, je dodnes v schönstattských společenstvích nazývána "Zakládací listinou" schönstattského díla. Chlapci zde také společně vykonali úmluvu lásky s Pannou Marií. Smyslem této úmluvy bylo nabídnout své úsilí a svůj život Panně Marii. Toto datum se datuje jako založení Schönstattského hnutí.

2.1.2.5 *1. Světová válka*

Na konci roku 1915 bylo stále více starších studentů povoláváno do války. Pater Kentenich se snažil s nimi být stále ve spojení, jelikož si byl plně vědom toho, jak lehké je opustit ideály. Nejdříve byl s chlapci v kontaktu prostřednictvím osobních dopisů, ale postupně vznikl podnět k vydávání časopisu pod titulem "Mater ter admirabilis". Časopis se stal prostředkem, kterým se rozšířil způsob života Schönstattského společenství mimo něj.

³² „Matka Třikrát Obdivuhodná má více významů: za prvé slovo "třikrát" (latinsky ter) označuje superlativ sahající až za hranice jakéhokoliv počtu (ne pouze jednou, ani dvakrát, ale třikrát Obdivuhodná). Za druhé, latinský výraz admirabilis (obdivuhodná), říká, že Maria je někým, na jehož pomoc se můžeme spoléhat, s jehož pomocí můžeme počítat. Obdivuhodná jako dcera Otce, Matka Syna a nevěsta Ducha svatého. Maria je obdivuhodná ve své víře, naději a lásce“;

N. JONATHAN, *200 otázek o Schönstattu*, s. 16.

Od roku 1915 začíná mariánská družina používat výraz "kapitál milostí".³³

2.1.2.6 Schönstatt jako oficiální hnutí pallottinů

Na konci války P. Kentenich stále více přemýšlel o budoucnosti studentského domu a stále se rozšiřující kongregaci. Přicházelo k němu vzrůstající množství lidí, aby pro ně konal přednášky.

V červenci roku 1919, po pěti letech existence mariánské družiny, se Schönstatt stal oficiálně hnutím pallottinů. Dne 18. července 1919 přidělili pallotini P. Kentenichovi úkol pracovat pro nové hnutí na plný úvazek. 20. srpna roku 1919 byl učiněn první krok při setkání v Hörde (blízko Dortmundu). Vrcholným bodem tohoto setkání bylo založení Apoštolského svazu a ustanovení prvních organizačních prvků.

Druhým krokem, který byl učiněn o rok později 20. srpna 1920, bylo založení Apoštolské ligy. Cílem ligy bylo umožnit členství co největšímu množství katolíků ze všech společenských i církevních vrstev. Poprvé bylo užito výrazu "Apoštolské Schönstattské hnutí", jehož název označoval všechny ty, kteří patřili k Schönstattu uzavřením úmluvy lásky s Pannou Marií.

Roku 1921 generální představený pallottinů Cardi schvaluje Apoštolské schönstattské hnutí jako součást díla Vincenta Pallottiho.

2.1.2.7 Ženy v Schönstattském hnutí

P. Joseph Kentenich se duchovnímu vedení žen z počátku zcela vědomě nevěnoval. Nechtěl přijmout vedení žen do svého pětatřicátého roku. Aby mohl zaujmout vůči ženám postoj otce, potřeboval dostatečnou lidskou zralost. Z jeho vzpomínek: "V roce 1920/21 přišly do hnutí také ženy. Slečna B., učitelka z Falcka, něco o Schönstattě slyšela a napsala nám, zda mohou být přijaty i ženy. Tehdy jsme byli ještě mladá společnost navzájem těsně spojená... Přednášky, které jsem v té době konal pro sestry v Engersu, mi byly přípravou pro pastorační ženy.

³³ O Pojmu „kapitál milostí“ bude pojednáno v kapitole, která je věnována spiritualitě Schönstattského hnutí.

Odpověděl jsem slečně B., že může spolupracovat v lize... Ženy se tehdy zúčastnily přednášek pro bohoslovce."³⁴

První ženou, která se stala členkou hnutí, byla Gertraud von Bullion (1891-1930), ona slečna B., o které se P. Kentenich zmiňuje i ve svých vzpomínkách viz. výše. Gertraud von Bullion byla zdravotní sestra, která se o Schönstattu dozvěděla, když sloužila v 1. světové válce. Na její naléhání P. Kentenich zakládá 8. prosince roku 1920 první ženskou větev. Gertraud von Bullion a její sestřenice Marie Christmann byly prvními členkami a hned tohoto dne vykonaly ve svatyňce úmluvu lásky - zasvěcení Matce Třikrát Obdivuhodné.

V lednu roku 1925 se další tři dívky rozhodly zasvětit svůj život novému hnutí.

Počet žadatelek vzrostl natolik, že P. Kentenich dostal povolení od vedení pallotínů, že může založit "Schönstatské Mariiny sestry".

1. října 1926 byla jmenována první představená této společnosti, a tak oficiálně vznikl institut Mariiných sester. Deset let po založení Mariiných sester čítalo toto hnutí bezmála 739 členek, a v roce 1946 stoupl počet na 1357. V letech 1998 bylo Mariiných sester na celém světě bezmála 2700. Za dvacet let, roku 1948, přijala církev Mariiny sestry jako jeden z prvních sekulárních institutů.

V mezidobí mezi 1. a 2. světovou válkou vzniklo v roce 1931 Schönstatské hnutí mladých dívek.³⁵ Tyto dívky později založily v roce 1938 "Frauen von Schönstatt" - Schönstatské ženy. Chtěly žít ve světě s Bohem a s Marií. Dnes je to již sekulární institut s cca 470 členkami. Postupně vznikaly i další sdružení: Institut Schönstatských paní, Apoštolský svaz, Liga žen, Dívčí mládež a Svaz matek.

2.1.2.8 *Nástup Hitlera*

Dne 31. ledna roku 1933 se stává říšským kancléřem Adolf Hitler. Tato skutečnost byla příčinou mnoha politických změn. Před rokem 1933 zaujímaly církevní kruhy proti nacionálnímu socialismu zcela jasný boj.

³⁴ E. URIBURU, *Říkají mu Otec*, s.59.

³⁵ Schönstatt-Mädchenjugend

Jezuita Friedrich Muckerman varoval již v roce 1921 před velmi rozšířeným nedorozuměním, které stranu Adolfa Hitlera pokládalo pouze za politické hnutí, a ne za hnutí světonázorové a pseudonáboženské; proroctví o Třetí říši a hláсанé vykoupení světa germánskou rasou a krví nazval herezí 20. století.³⁶

2.1.2.8.1 Postoj nacistů k náboženství a církvi - konkurence

Adolf Hitler po uchopení moci zahájil zcela jinou politiku. Boj vyhlásil jenom anarchismu a komunismu. Dokonce i zastavil agitaci proti pronásledování křesťanů. Ani mnoho katolíků se nedokázalo orientovat v novém režimu, aby poznalo jeho základní myšlenku. Hitler dokonce v červenci roku 1933 uzavřel se Svatou stolicí konkordáty. Zpočátku se ani církevní hodnostáři nedokázali orientovat, co je základní myšlenkou nového režimu.

Jak Hitler vše doopravdy zamýšlel, ukázaly především záznamy jeho rozmluv u stolu a deníky osob z jeho nejbližšího okolí. Nebylo pochyb, že již od mládí byl pln nenávisti ke křesťanství a chtěl ho zničit. Vstřícné kroky k náboženství měly vést jen k tomu, aby co největší počet osob volil jeho stranu. V říši měl mít oprávnění k existenci jen arijský Herrenmensch, kterého ale musí nejprve vychovat. Křesťanství bylo pro Hitlera pokračování židovství a podle toho se také začal chovat. Konkordáty byly stále porušovány.

Jubilejní rok 1939 přinesl mnoho obtíží. Byl zostřený dozor nacistických orgánů. Gestapo provedlo domovní prohlídky v Schönstattě a jejich výsledkem bylo zatčení některých kněží. Dále se Schönstatt potýkal s nepochopením některých svých myšlenek vysokými církevními kruhy. Např. problém přinášela schönstattská myšlenka přítomnosti Panny Marie ve svatyňce a úmluva lásky s ní. Němečtí církevní představení poslali případ Schönstatt do Říma

³⁶ A. FRANZEN, *Malé církevní dějiny*, Zvon – České katolické nakladatelství, Praha 1992, s. 270.

k tehdejšímu "Posvátnému officiu". V dopise 18. října 1939, který je nazýván "Druhou zakládající listinou", shrnul otec Kentenich odpověď na vyvstávající námitky církevních představitelů.

Koncem 30. let byl otec Kentenich nejžádanějším exercitátorem v Německu. Dne 14. září 1941 měl zahájit exercicie, ale přišli pro něj příslušníci gestapa. Po několika slovech dostal předvolací rozkaz, aby se dostavil na gestapo do Koblenze. Upozornil je, že právě zahájil exercicie, a že by jeho odchod vzbudil pozornost. Proto se měl na gestapo dostavit až 20. září po jejich ukončení.

2.1.2.9 Uvěznění P. Kentenicha a jeho roky v koncentračním táboře

Pater Kentenich byl 20. září 1941 uvězněn a obviněn z protistátní činnosti a z postoje proti nacionálně socialistickému světovému názoru. První čtyři týdny strávil na samotce. Sídlo gestapa bylo v bývalé bance a zatčení byli uvězněni v bývalých trezorech, kde mohl člověk jen stát. Psychický teror vězňů byl velký. Minimální větrání, zima, vlhkost, stálé stání působilo na vězně velkým psychickým tlakem. Po několika dnech pobytu se vězeň psychicky zhroutil a pak si s ním mohli dělat, co chtěli. Otec Kentenich byl po čtyřech týdnech vyveden a díky své víře nebyl duševně zlomen. Pro propuštění ze samoty byl dán, na své výslovné přání, rovněž na samotku. Později mu byla přidělena jiná cela, kde byl spolu s paterem Albertem Eisem,³⁷ jedním se svých spolupracovníků. Gestapo si slibovalo, že díky psychickému trýznění bude otec Kentenich projevovat přízeň novému režimu. To se jim ale nepovedlo a začali otci Kentenichovi vyhrožovat koncentračním táborem. Na začátku ledna roku 1942 byl podroben důkladnému lékařskému vyšetření, jehož výsledek byl znám již předem: schopen koncentračního tábora. Někteří členové chtěli zamezit, aby se otec Kentenich dostal do koncentračního tábora, jelikož s jeho zdravotním stavem to znamenalo jistou smrt. Otec Kentenich měl požádat o druhé lékařské vyšetření. Následovaly dny

³⁷ Albert Eise, narozen 7. listopadu roku 1896 v Oeffingen patří mezi zakládající generaci Schönstattského hnutí. Po vysvěcení na kněze byl v semináři pallottinů ve Freisingu a od roku 1931 byl spolupracovníkem otce Kentenicha. V roce 1941 byl transportován do Dachau, kde s ním byl ještě několik měsíců společně. Umírá 3. září roku 1942 na tyfus. Pohřben je v Schönstattě vedle zakládající kapličky.

velkých bojů, zda má znovu podepsat žádost o vyšetření, anebo má jít do Dachau, jestliže není jisté, že se odtamtud někdy vrátí. Jeho rozhodnutí po hodinách a dnech modliteb mu přineslo klid a svému spolupracovníku pateru Manningenovi píše: "Die Antwort verstehe bitte aus dem Glauben an die Realität der Übernatur und die Schicksalsverwobenheit der Glieder unserer Familie".³⁸

2.1.2.10 Uvěznění patera Kentenicha v koncentračním táboře Dachau

13. března roku 1942 byl převezen Josef Kentenich do koncentračního tábora v Dachau. Zde byli shromážděni všichni zatčení kněží a bylo zde mnoho kněží, kteří patřili k schönstattskému hnutí:

P. Albert Eise (umírá 3.9.1942 koncentračním táboře), P. Josef Fischer, kaplan Heinz Dresbach, farář Josef Böhr, kaplan Hans Rindermann, vikář Heinrich König (zemřel v koncentračním táboře 2.8.1942) a diakon Karl Leisner, který byl v roce 1944 vysvěcen na kněze a 12. srpna roku 1945 na následky pobytu v koncentračním táboře umírá. 23. června roku 1966 byl blahořečen papežem Janem Pavlem II.

Ani v Dachau nezůstal pater Kentenich nečinný. Postupně navázal kontakty s jinými schönstatskými kněžími. Ve svém bloku každý večer dával povzbuzení ostatním. V koncentračním táboře se rovněž snažil řešit extrémní situace, kdy většina lidí trpěla hladem. Ve vrcholné nouzi se všichni, kteří nějak patřili k schönstattskému hnutí, zasvětili Panně Marii a 2. června 1942 ji prohlásili za "Královnu tábora" a "Matku chleba". Otec Kentenich stále vyvíjel intenzivní činnost a podporoval ostatní. Postupně byl odvolán zákaz posílání balíků s potravinami a byl zvýšen příděl jídla.

Díky neutuchající aktivitě otce Kentenicha, se stal 16. červen roku 1942 důležitým mezníkem v historii Schönstattského hnutí. Bylo založeno Dílo rodin a Institut Mariiných bratří.

Každý večer přednášel malým skupinkám kněží a laiků. Na konci války mělo přes 120 osob z koncentračního tábora nějakým způsobem

³⁸ Odpověď chápej prosím podle víry v realitu nadpřirozenosti a na základě osudové propojenosti členů naší rodiny.

kontakt se Schönstattským hnutím, ačkoliv to bylo velmi přísně zakázáno a trestáno.

Dne 30. října roku 1944, k 30. výročí založení Schönstattského společenství, se kněží z různých národností shromáždili kolem zakladatele a založili "Internacionální Schönstatt". V Dachau bylo mnoho kněží různých národů, kteří se cítili být osloveni myšlenkami patera Kentenicha.³⁹

2.1.2.11. Písemné kontakty patera Kentenicha s okolním světem

Otec Kentenich kromě promluv a osobních setkání s kněžími v Dachau, udržoval neustále písemný styk se Schönstattem. Snažil se nejdříve oficiální cestou, ale později, kdy byly jeho dopisy zabaveny mladé učitelce Lotte Holubarsové⁴⁰, která byla členkou Institutu schönstattských paní, byly všechny dopisy posílány přes gestapo v Koblenci. Pater Kentenich musel tedy najít nelegální cestu, která byla pro něj a pro jeho spolupracovníky velmi nebezpečná. Díky svému přidělení k dezinfekčnímu komandu a úkolu šití a spravování podhlavníků a slamníků, nikdy nemohl opustit tábor. Ale ilegální kontakty, které měli jeho příznivci, mu vždy umožnily, že se dopisy dostávaly k adresátům. Toto nepředstavitelné riziko mu nebránilo, aby styky přerušil. Později nemohl zvládat množství korespondence, proto mu pomáhali dva často i tři kněží.

Zvládat takové množství pošty bylo postupně nemožné, ale problémy, s nimiž se na otce Kentenicha lidé obraceli, byly často podobné. Proto se rozhodl, že nebude na běžné otázky odpovídat jednotlivě, ale vypracuje úvahu, která bude pro všechny. Vše psal ve verších, aby zmírnil nebezpečí. Z těchto dopisů byla složena báseň

³⁹ Myšlenky Internacionálního Schönstattu shrnuje modlitba vzniklá k této příležitosti. Modlitba bude uvedena v příloze.

⁴⁰ Lotte Holubars, narozena 12. listopadu roku 1893, poznala Schönstattské hnutí na začátku 20. století. V době, kdy se chopili moci nacisté, šla díky svému špatnému zdravotnímu stavu do předčasného důchodu a přestěhovala se do Schönstattu. Byla mezi prvními členkami "Frauen von Schönstatt" - Schönstattských žen. Několik měsíců po zatčení otce Kentenicha byla také transportována do koncentračního tábora Ravensbrück, kde na podzim roku 1944 umírá.

o 5870 slokách, kde vysvětluje nejrůznější problémy rázu teologického, filosofického, pedagogického a je věnována představeným Mariiných sester a nazvána "Hirtenspiegel".⁴¹ Od dubna do června roku 1944 nadiktoval knihu "Mariánská spiritualita nástroje", která se stala základním dílem schönstattské spirituality.

2.1.2.12 První poválečná léta a zahraniční cesty

Otci Kentenichovi bylo skoro 60 let, když byl propuštěn z koncentračního tábora a 20. května roku 1945 přichází znovu po více jak třech letech do Schönstattu. Pobyt v Dachau mu přinesl řadu nových podnětů. Jako prioritu si kladl dva úkoly: zakotvit pevně mezinárodní dílo, které vzniklo 18.10.1944 v Dachau, a vybudovat celé sítě filiálních svatyněk.

Bylo rovněž důležité, aby byl Schönstatt uznán jak německou biskupskou konferencí tak i papežem. Vycestování z poválečného Německa nebylo jednoduché. Díky kontaktům, které měl s bývalým sekretářem Giovannim Battistou Montinim, pozdějším papežem Pavlem VI., získal vatikánský pas.

Poválečná léta byla pro otce Kentenicha ve znamení stálého cestování. Začátkem roku 1947 odjíždí do Švýcarska a odtud do Říma, kde chce sjednat audienci u svatého Otce, která byla stanovena na 14. březen. Otec Kentenich zde přednesl svou žádost o vyjasnění problémů se zřízením Mariiných sester. Dva dny před audiencí, byla vydána konstituce "Provida mater Ecclesia" a problémy byly vyřešeny.

Pater Kentenich navštívil několikrát Jižní Ameriku - Brazílii, Uruquay⁴², Argentinu a Chile. Jižní Amerika byla díky mentalitě tamějších lidí lepším výchozím bodem pro rozvoj "organického myšlení". Tímto výrazem zamýšlel celistvé myšlení, které je otevřeno pro symboliku a životní procesy. Vysvětlením tohoto termínu se budeme věnovat v části o spiritualitě.

⁴¹ Zrcadlo pastýře.

⁴² Zde byla první filiální svatyněka, která byla ve světě vybudována v roce 1943.

První kontinent, do kterého posílá Mariiny sestry, byla Jižní Amerika. Mariiny sestry zde během tří let navštívil třikrát. Dále navštívil Afriku i Spojené státy.

Do Evropy se vrátil až v roce 1950, aby se 22. ledna zúčastnil svatořečení zakladatele své řeholní společnosti Vincence Pallottiho.

2.1.2.13 Vizitace a pohled církve na Schönstattské hnutí

Schönstattské hnutí začalo mít v Německu potíže. Objevily se hlasy, které mluvily negativně proti hnutí a jeho zakladateli. To, co nejvíce vadilo, byly zvláštní myšlenky, na jejichž základě hnutí stálo, osobní výrazy schönstattské spirituality. Proto byl podán návrh, aby se uskutečnila biskupská vizitace. Ta proběhla ve dnech 19.-28. února roku 1949 a vedl ji světící biskup Artur Michael Landgraf, který rovněž vypracoval závěrečnou zprávu vcelku pozitivního charakteru. Bylo zde připojeno několik poznámek, na které měl otec Kentenich odpovědět. V době, kdy vizitace probíhala, se pater Kentenich zdržoval v Jižní Americe, a proto mu sem byla doručena, aby se k ní vyjádřil. Otec Kentenich odpověděl na otázky rozsáhlou studií, která měla přes 200 strojových stran a nazval ji *Epistola perlonga*, tzn. "velmi dlouhý dopis". Odpověď psal v průběhu třech měsíců. První část, kterou dokončil 31. května roku 1949, odevzdal Panně Marii v malé schönstattské svatyňce v Bellavista v Santiagu de Chile.

Hlavním tématem otázek, které byly kladeny, byla role patera Kentenicha v Schönstattském hnutí. Vizitátoři měli obavu z přílišného vlivu jeho osoby a zda není vazba jednotlivých členů na něj přehnaná a nadměrně velká, větší než upoutání na Pannu Marii či na svatyňku.

Pater Kentenich zde viděl mentalitu tehdejšího světa, a velmi destruktivní mentalitu, která podkopávala zdravou víru, naději a lásku - tu kterou P. Kentenich nazývá „mechanistickým myšlením“. Chtěl na toto nebezpečí upozornit církevní představitele, a proto se věnoval tomuto tématu ve své odpovědi. Velice si uvědomoval, že se pohybuje na "tenkém ledu", a že bude vypadat jako nevděčník, který

na vcelku pozitivní závěr vizitace obhájí prvky, které mají být z hnutí odstraněny či omezeny. Ale právě tyto prvky považoval za důležité pro zabránění mechanistickému myšlení.⁴³

Po odeslání dopisu měly události rychlý spád. Jeho odpověď rozpoutala bouři nevole. Dopisem biskupského úřadu v Trevíru v červenci roku 1949 byl vydán zákaz užívat celou řadu výrazů, které byly pro schönstattský slovník běžné. V dubnu roku 1950 byla zaslána biskupským vizitátorem obšírná zpráva do Říma a zároveň žádost o vizitaci Schönstattského hnutí apoštolskou stolicí. Tato vizitace proběhla roku 1951 a byla vedena jezuitou paterem Sebastianem Trompem, profesorem na univerzitě v Římě. Pateru Kentenichovi bylo doporučeno, aby se na nějakou dobu vzdálil dobrovolně od svého díla. Pokud toto rozhodnutí neudělá dobrovolně, jeho odchod bude navždy a do Schönstattu se již nikdy nevrátí. Jak každý pochopí, toto rozhodnutí bylo nejzávažnějším rozhodnutím v životě patera Kentenicha. Jak poznat, co od něj Bůh žádá. Odloučení od díla, kterému dal vše. Prostřednictvím svého generálního představeného patera Turowského pater Kentenich odpověděl, že se od svého díla dobrovolně neodloučí, ale pokud mu to bude nařízeno, příkazu uposlechně.

Následně byl pater Kentenich zbaven úřadu generálního ředitele |Institutu Mariiných sester a dalším dekretem mu byl zakázán pobyt v Schönstattě a bylo mu přikázáno opustit Evropu. Dne 27. října roku 1951 se rozloučil se Schönstattem.

2.1.2.14 Rozvoj Schönstattského hnutí během exilu patera Kentenicha

I po dobu exilu patera Kentenicha pokračoval rozvoj Schönstattského hnutí dále. Velké úsilí bylo vynakládáno, aby se otec Kentenich mohl vrátit zpět. Hlavními úkoly hnutí bylo více specifikovat hlouběji schönstattskou spiritualitu. Byli rovněž specifikovány základní kontaktní body hnutí. Hlava - P. Kentenich, Srdce - Matka Třikrát

⁴³ Více bude věnováno mechanistickému myšlení v kapitole o spiritualitě Schönstattského hnutí.

Obdivuhodná, Domov - Svatyňka.⁴⁴ Filiální svatyňky stále více získávaly na důležitosti - v těch letech bylo postaveno celkem 33 nových filiálních svatyněk, Schönstattské hnutí se rozšířilo po celém světě. Během exilu otce Kentenich pokračovala rovněž apoštolská vizitace z Říma, která byla vyžádána německým episkopátem v letech 1951-1953. Říká se, že na psacím stole papeže Pia XII. leželo rozhodnutí o zrušení všech schönstattských společenství, ale papež je nepodepsal a v roce 1953 překvapivě ukončil vizitaci.

Další problém, který Schönstattské hnutí muselo řešit, byl vztah k pallotínům. Schönstatt byl stále brán jako pokračování díla Vincence Pallottiho a otec Kentenich náležel k tomuto hnutí. Schönstatt byl novým hnutím nezávislým na pallotínech. Vlastním založením hnutí byla úmluva lásky s Pannou Marií uzavřená 18. října roku 1914. Pater Kentenich zamýšlel vytvořit jednotlivé instituty, které by byly na sobě v podstatě nezávislé. Proces osamostatnění Schönstattu probíhal ve dvou rovinách: "diplomatické" a "heroické". První rovina byla na bázi právní druhou nazval otec Kentenich "cestou hrdinství" a měla pro něj větší význam. Modlitby, půst a oběti měly vyprosit, aby sám Bůh zasáhl do událostí, aby vše bylo podle jeho plánu. Na konci roku 1962 byla předložena žádost papeži Janu XXIII., aby byla záležitost Schönstattu vyňata z pravomoci Posvátného Officia a předána Kongregaci pro řeholníky a sekulární instituty. Měl být vypracován nový statut díla a na začátku roku 1963 k tomu dal papež souhlas. Bohužel papež Jan XXIII. v červnu zemřel. Papež Pavel VI. pokračoval v záležitosti Schönstattu v započatém díle svého předchůdce a přesun autority byl uskutečněn. Josef Höffner, tehdejší biskup z Münsteru, byl jmenován "custos et moderator" Schönstattského díla a Mons. Wilhelm Wissing, ředitel katolické kanceláře v Bonnu, jeho asistentem. Rovněž pater Hilario Albers, tehdejší

⁴⁴ Představa "kontaktních bodů" pochází z oblasti třífázového elektrického proudu, kde určitý proud může proudit, pouze když dva hroty vidličky mají kontakt se zdrojem, ale úplné proudění elektrické energie -vyžaduje, aby všechny tři hroty měly kontakt s odpovídající částí ve zdroji;

N. JONATHAN, *200 otázek o Schönstattu*, s. 13.

provinciál dominikánů, byl jmenován novým vizitátorem Schönstattského hnutí. Při zasedání německé biskupské konference 17.-19. února roku 1964 bylo jednomyslně rozhodnuto o samostatnosti Schönstattu.

V říjnu 1964 při slavení zlatého jubilea založení Schönstattského díla (18.10.1914 - 1964) bylo oficiálně oznámeno, že papež Pavel VI. rozhodl o oddělení Schönstattského díla od pallottinů.

V červnu roku 1965 byla založena samostatná komunita schönstattských kněží, tzv. Schönstatt Patres.

2.1.2.15 Exil otce Kentenicha

Otec Kentenich přijíždí 21. června roku 1952 do USA do Milwaukee ve státě Wisconsin. Místem jeho exilu byl dům provincie pallottinů.⁴⁵ Bylo mu v té době 66 let. Ani tady nezahálel. Následující léta trávil psaním, korespondencí či duchovním doprovázením rodin. Později mu byla svěřena kaplanská činnost pro německé katolíky žijící v Milwaukee a okolí. I když jeho situace byla zahalena naprostou tmou, nevěděl, jestli se ještě někdy do Evropy a do Schönstattu vrátí, důvěřoval bezmezně, že se Panna Maria oslaví. Exil patera Kentenicha trval celých 14 let.

2.1.2.16 Návrat

13. září roku 1965 v 17:30 hodin mu byl telefonicky doručen telegram: "Jménem otce generále neprodleně přijet do Říma!" 14. let uplynulo ode dne, kdy musel opustit Německo a Evropu. Když se o čtyři dny později dostavil do Říma, nikdo nevěděl, kdo tento telegram zaslal. Vypadalo to, že se bude muset znovu vrátit do USA. V té době probíhalo v Římě čtvrté, poslední období zasedání Druhého vatikánského koncilu.

⁴⁵ Město Milwaukee leží na břehu Michiganského jezera v nevelké vzdálenosti od Chicaga. Má něco přes 700 000 obyvatel, poněkud Severoameričanů, Němců a Poláků. Jsou zde známé strojařské závody Allis Chalmers a pivovary, a pokud jde o školství, je zde Markétina univerzita řízená jezuitou. Zde bylo sídlo jedné z pallottinských provincií.

20. října na plenární schůzi kardinálů Posvátného Officia bylo původní rozhodnutí proti otci Kentenichovi zrušeno. Otec se do USA vrátit nemusí. Jeho případ byl předán Kongregaci pro řehole a světské instituty. 22. října papež Pavel VI. rozhodnutí kardinálů potvrdil. Pater Kentenich dostal tuto zprávu tentýž den, ale o 14 let později, kdy musel odejít do vyhnanství. 22. prosince přijal otce Kentenicha papež Pavel VI., který mu velmi poděkoval za to, co pro církev učinil a P Kentenich slibil, že Schönstatt bude pomáhat uskutečňovat poslání Druhého vatikánského koncilu.

Po audienci odjíždí 24. prosince do Schönstattu, aby zde mohl sloužit po tolika letech půlnoční mši svatou.

2.1.2.17 Na cestě k Otci

Otec Kentenich ještě necelé tři roky strávil v Schönstattu. Ani v pokročilém věku nepolevilo jeho pracovní vypětí. Přednášky, dopisy, osobní setkání, exercicie. Na základě poselství, které přinesl Druhý vatikánský koncil, chtěl navázat spojení se všemi německými biskupy. V únoru 1966 jim napsal dopis, kdy jim nabízí pomoc celého Schönstattského hnutí. V pokoncilní době nebylo v módě mluvit o Panně Marii, mariánská úcta byla považována za přežitek. Oproti tomu otec Kentenich mluvil o velkém poslání Panny Marie pro dnešní dobu. Z vděčnosti, co pro něj učinila, navrhl, aby se k titulu Tříkrát podivuhodná Matka, Královna schönstattská připojeno "Siegerin", a byla tedy nazývána "Dreimal wunderbare Mutter, Königin und Siegerin von Schönstatt" v češtině "Tříkrát Podivuhodná Matka, vítězná Královna Schönstattská".

Bohužel se jeho zdravotní stav stále zhoršoval. Nemohl se tedy ani zúčastnit slavnostního posvěcení adoračního kostela zasvěceného Nejsvětější Trojici, který vybudovaly sestry, na základě slibu daného v průběhu 2. světové války, že pokud se otec Kentenich vrátí z koncentračního tábora Dachau, postaví, jako poděkování, kostel. Slavnostní posvěcení se konalo 9. června roku 1968. 15. září roku 1968, na svátek Sedmiboletné Panny Marie sloužil otec Kentenich svou první

mši svatou v novém adoračním kostele. Po jejím ukončení padl v sakristii a zemřel. Byl pohřben v bývalé sakristii v kostele Nejsvětější Trojice.

3. STRUKTURA SCHÖNSTATTSKÉHO Hnutí

Jak je již zřejmé z kapitoly o historii Schönstattského hnutí, v průběhu dějin vznikaly jednotlivé složky hnutí. Schönstattské dílo je tedy jedinečným mnohotvárným útvarem, který můžeme rozdělit následně:

1. sekulární instituty (Institut)
2. apoštolské svazy (Bund)
3. apoštolská liga (Liga)
4. poutní hnutí (Schönstatt Wallfahrt)

Jednotlivé instituty jsou na sobě zcela nezávislé. Jediné, co je sjednocuje, je společná úmluva lásky s Matkou Třikrát Obdivuhodnou, „Dreimal Wunderbaren Mutter von Schönstatt“, dále společný zakladatel otec Kentenich, který založil společnou spiritualitu, jež před členy klade tři základní cíle:

- 1) Utváření nového člověka v novém společenství.
- 2) Záchrana a obnova spásonosného poslání západního světa.
- 3) Napomáhat vytvoření „Apoštolské světové konfederace“ v rámci katolické církve.

Po praktické stránce můžeme způsob organizace Schönstattského hnutí vnímat ze dvou pohledů:

- 1) podle životního stavu členů,⁴⁶
- 2) podle míry zapojení členů.⁴⁷

Podle životního stavu členů se organizace hnutí dělí na muže, ženy, manželské páry a duchovní osoby. Schönstattské hnutí klade důraz na

⁴⁶ Srov. v kapitole 1.3.1 Spirituality životních stavů.

⁴⁷ J. NIEHAUS, *200 otázek o Schönstattu*, s.110.

rozvíjení osobnosti a víry, kterému se dle filosofie tohoto hnutí nejlépe daří s osobami stejného životního stavu, stejného povolání. Výjimku tvoří tzv. poutní hnutí, kde důraz na formaci osobnosti nejde do takové hloubky.

Organizace podle míry zapojení jednotlivých členů ukazuje jiný pohled, jak jednotliví členové mohou patřit k Schönstattu. Člověk může patřit jen k poutnímu hnutí a jednou za čas navštívit nějakou schönstattskou kapličku, nebo může být začleněn do struktury Schönstattského hnutí naplno v jedné z prvních třech výše uvedených kategorií hnutí.⁴⁸

3.1 Schönstattské poutní hnutí

Po 2. světové válce vznikaly po celém světě svatyňky, které věrně napodobovaly zakládající kapličku v Schönstattě. Jednotliví věřící, kteří uctívali Pannu Marii Schönstattskou, putovali k těmto kapličkám a uzavírali, nebo obnovovali úmluvu lásky s Pannou Marií, nebo se k ní jen modlili.

Schönstattské poutní hnutí je nejširším hnutím schönstattské rodiny. Jeho členem je každý, kdo má nějaký vztah k Schönstattskému hnutí. Poutníci se oficiálně nezavazují k žádnému slibu a nemusí být ani členy nějaké schönstattské skupiny.

Na úrovni poutních hnutí existují různé skupiny, jako je např. apoštolát nemocných, hnutí putování svatyněk, schönstattské růžencové hnutí.

3.2 Apoštolská liga

Apoštolskou ligu založil v roce 1920 otec Kentenich pro ty, kteří se necítili povolání přímo do apoštolského svazu (Bund), ale zároveň chtěli nabídnout své schopnosti tomuto hnutí. Od počátku byla liga rozdělena podle pohlaví a stavu u jednotlivých členů. Existuje tedy společenství pro

⁴⁸ Tamtéž, s. 110.

kněze, muže, ženy, matky, rodiny, neprovdané ženy, nemocné. Na rozdíl od Schönstattského poutního hnutí je zde spojení více zdůrazněno. Jednotliví členové se snaží přijímat cíle Schönstattu za své, a žijí schönstattskou spiritualitu podle svých možností a životního stavu. Ke vstupu do ligy dochází uzavřením úmluvy lásky. Členství v lize je dvojí:

- 1) spolupracovníci
- 2) členové

Spolupracovníci uzavírají úmluvu lásky s Pannou Marií a jsou připraveni naplňovat základní poslání ligy, kterým je:

- příležitostný apoštolát,
- všeobecný zájem a růst v schönstattské spiritualitě,
- kontakt se společenstvím ligy: zpravidla skrze účast v schönstattské ligové skupině a nejméně jednou za rok skrze účast na jedné ligové akci.⁴⁹

„Členem“ ligy se člověk stává, pokud cítí intenzivnější povolání na životě ligy. Tito členové na sebe berou většinou větší závazky, jako je např. vedoucí okruhu ligy apod.

„Členové“ ligy se zavazují zejména k:

- trvalému apoštolátu v souladu se svým životním stavem,
- trvalé snaze o svatost za pomoci výchovných nástrojů hnutí, kterými jsou: osobní ideál, *particulare examen*, denní duchovní pořádek s písemnou kontrolou, měsíční zpráva adresovaná pokud možno stálému duchovnímu průvodci,
- závazné účasti na společenství ligy: pokud je to možné, tak v rámci ligové skupiny, na aktivitách organizovaných diecézní větví ligy, v okruhu vedoucích nebo členů - do té míry, do jaké je to možné.⁵⁰

Liga obvykle působí v rámci diecéze a má být nápomocna místnímu biskupovi a hnutí. Pokud je liga v daném místě malá, může být organizována na regionální úrovni. Členové a spolupracovníci vytvářejí v rámci ligy místní ligovou větev, do níž náleží osoby stejného životního stavu a jedné ligové větve. Místní ligová větev vždy volí na tři roky svého diecézního vedoucího.

⁴⁹ Tamtéž, s. 111.

⁵⁰ Tamtéž, s. 112.

V rámci Apoštolské ligy pracuje Schönstattská dívčí a chlapecká mládež a tvoří dvě oddělené formy ligy. Tato dvě odvětví jsou na sobě zcela nezávislá a mají svá vlastní vedení.

Schönstattskou chlapeckou mládež založil v roce 1914 otec Kentenich a sdružuje chlapce všech věkových kategorií. Schönstattská dívčí mládež byla založena v roce 1931 a rovněž sdružuje dívky všech věkových kategorií.

3.3 Apoštolský svaz

Apoštolský svaz byl založen v srpnu roku 1919. Zpočátku existoval jen Apoštolský svaz pro muže, ale brzy vznikly svazy pro kněze, ženy, rodiny. Apoštolský svaz spíše působí na rovní relativně „volnějšiho“ sdružení křesťanských věřících.⁵¹ Úkolem jednotlivých členů je pracovat jak pro místní církve, tak i pro hnutí. Existuje pět typů svazů: svaz rodin, svaz matek, svaz mužů, svaz žen a svaz kněží. Každý z nich má svou vlastní strukturu. Například v rámci svazu rodin působí tzv. kurzy tvořené třemi až šesti rodinami soustředěnými kolem společného kurzovního ideálu.⁵² Členové Apoštolského svazu žijí ve světě a spojuje je trvalý a univerzální duch apoštolátu v souladu s životním stavem. Naplňování evangelních rad patří výrazně do jejich spirituality. Členem daného Apoštolského svazu se čekatel stává po uskutečnění kandidatury a po vykonání zasvěcení Matce Třikrát Obdivuhodné.

Každý Apoštolský svaz je zcela autonomní. Vazba jednotlivých členů ke svazu je silnější než u ligy, ale není vázána žádným církevně právním svazkem jako u sekulárních institutů.

3.4 Sekulární instituty

Otec Kentenich si uvědomoval, že rozptýlené společenství po celém světě potřebuje mít hluboký základ, aby členové mohli žít ideály, které toto společenství hlásá. Založil proto tzv. svazy, společenství. Později

⁵¹ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 298-329, s. 129-141.

⁵² <http://www.familienbund.net/>, z 15. 8. 2006.

tyto svazy dostaly postupně status sekulárních institutů. Jedná se o instituty Schönstattských diecézních kněží (1945), Schönstatt Patres (1965), Schönstattských Mariiných sester (1926), Institut Paní ze Schönstattu (1946), institut Mariiných bratří (1942), institut Schönstattských rodin (1968). Prvních pět bylo církví schváleno buď na diecézní, nebo papežské úrovni. Institut rodin, který je určen pro Schönstattské manželské páry, stále čeká na oficiální schválení církví.⁵³

I když jsou na sobě jednotlivé sekulární instituty zcela nezávislé a každý má svou vlastní historii a své tradice, mají několik společných prvků. Jedná se o absolvování noviciátu, po kterém jeho absolvent uzavírá smlouvu se svým společenstvím, v níž se jak jednotlivec, tak daný institut zavazují k vzájemné věrnosti. Tato smlouva, nebo-li kontrakt, je obdobou slibů v jiných řeholních komunitách, ale je záměrně založena na vzájemné smlouvě jako je např. v zaměstnání. Jednotliví členové tuto smlouvu uzavírají opakovaně minimálně na dobu pěti let a konečná zasvěcovací smlouva je rozšířena na dobu neomezenou.

3.4.1 Obecně o sekulárních institutech

Sekulární instituty velmi dlouho nepodléhaly obecnému řeholnímu právu. Až 12. 2. 1947 byla papežem Piem XII. vydána konstituce *Provida Mater Ecclesia*, která se týkala vzniku sekulárních institutů. V 12. 3. 1948 v motu proprio *prima feliciter* tentýž papež objasnil doktrinní zásady týkající se světských institutů. Na základě těchto dokumentů Kongregace pro řehole dne 19. 3. 1948 vydala instrukci *Cum Sanctitissimus*, ve které vysvětluje některé právně-teologické aspekty této nové formy života.⁵⁴

3.4.1.1 Charakteristika sekulárního institutu

⁵³ J. NIEHAUS, *200 otázek o Schönstattu*, s. 114-115.

⁵⁴ B.W. ZUBERT, *Řeholní právo*, Matice Cyrilometodějská s.r.o., Olomouc 1996, s. 336.

Sekulární institut můžeme charakterizovat jako „apoštolát ve světě a jakoby ze strany světa.“⁵⁵ V církevním právu se sekulárním společenstvem věnuje kán. 710 - 730.

Každý sekulární institut lze charakterizovat třemi nespornými prvky:

- 1) Životem jednotlivých členů podle evangelních rad. Existují různé formy a způsoby realizace evangelních rad, podobně jako v řeholním životě. Z tohoto důvodu je každý institut, podle předpisů kán. 598 - 601, povinen ve vlastních stanovách určit posvátné závazky, skrze které se přijímají evangelní rady.
- 2) Životem ve světě. Světskost je podle kanonistů nesporným podstatným prvkem světských institutů. Institut si musí zachovat svůj zvláštní a vlastní světský charakter. Světskost se také vyznačuje tím, že daní členové nemají jednotný oblek na způsob hábitu, nebo přijetím nového jména, jak je tomu často v řeholních institutech.
- 3) Příslušnost k institutu - členem světského institutu se dotýčný člověk stává složením slibů nebo jiných posvátných závazků. Někdy se tyto sliby podobají až řeholním slibům.

Ale ve stručnosti lze říci, že hlavními a podstatnými znaky sekulárních institutů je "světskost" a život podle evangelních rad.

Způsobu života v sekulárních institutech se v Kodexu kanonického práva věnují kánony 714 - 716. Kánon 714 znovu zmiňuje, že členové světských institutů jsou povinni vést život v obvyklých podmínkách světa. Stanovy daných institutů určují, zda vedou život o samotě nebo ve své rodině (ne v manželství, protože to by bylo v rozporu s evangelním slibem čistoty) anebo ve společnosti bratrského života.

3.4.2 Charakteristika jednotlivých sekulárních institutů v Schönstattsém hnutí

⁵⁵ Tamtéž, str. 337.

Jak už bylo zmíněno výše Schönstattské hnutí má celkem šest sekulárních institutů, které mají vlastní strukturu. V dalších „podkapitolách“ budou jednotlivé sekulární instituty charakterizovány.

3.4.2.1 Sekulární institut Schönstattských Mariiných sester

Mariiny sestry se řadí mezi první sekulární institut v Německu. Otec Kentenich založil ženskou část Schönstattského hnutí v roce 1926 a 20. května roku 1948 byly sestry uznány církví jako sekulární institut a jsou považovány za nejstarší sekulární institut Schönstattského hnutí. V roce 1976 se dostalo společenství uznání jako institutu papežského práva.

Úkolem Mariiných sester je žít život ve světě podle obrazu Matky Boží. V současné době sestry působí na všech kontinentech, ve 29 zemích světa.

Mariiny sestry pracují ve školách, nemocnicích, sociálních zařízeních. Jednotlivé sestry rovněž pracují v nejrůznějších „světských“ povoláních, aby svým povoláním posvěcovaly svět zevnitř.⁵⁶

3.4.2.2 Institut Paní ze Schönstattu

Členky sekulárního institutu Paní ze Schönstattu se snaží naplňovat evangelijní rady přímo ve světě při svém civilním povolání. Snaží se ztělesňovat obraz Panny Marie uprostřed světa a tím být k dispozici světu, církvi, hnutí.

Institut vznikl v roce 1946 a od roku 1977 je uznán jako sekulární institut. V současnosti působí cca ve 20 zemích celého světa.

3.4.2.3 Institut Mariiných bratří

Otec Kentenich, spolu s rakouským právníkem Dr. Eduardem Pesendorfem, založil tento institut 16. června roku 1942 v táboře v koncentračním Dachau. Mariini bratři se věnují apoštolátu mezi muži a

⁵⁶ Srov. *Lumen Gentium* 31. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Zvon – české katolické nakladatelství, Praha, 1995, s. 68.
www.schoenstatt.cz, z 18. 8. 2006.

dospívajícími chlapci. Žijí podle evangelijních rad chudoby, čistoty a poslušnosti. Členství v institutu může být dvojí: interní nebo externí. V interním společenství Mariini bratři žijí společný život v komunitě. Externí bratři žijí individuálně po celém světě a snaží se naplňovat ducha apoštolátu v laickém povolání. Vidí svůj vzor v životě svého člena z Chile Maria Hiriarta (1931-1964). Nyní usilují o jeho blahorečení.

Institut Mariiných bratří byl v roce 1993 uznán církví jako sekulární institut. Na celém světě má tento institut cca 40 členů a žijí v Evropě nebo v Jižní Americe.⁵⁷

3.4.2.4 Institut Schönstattských diecézních kněží

Pater Kentenich založil tento institut po té, co se vrátil z koncentračního tábora Dachau, 18. října roku 1945. Institut vznikl ze svazu Schönstattských kněží a Schönstattské ligy kněží. Členové institutu jsou diecézními kněžími, které oslovila Schönstattská spiritualita. Institut má cca 200 členů a je rozšířen cca v 18 zemích celého světa. Jako sekulární institut byl církví uznán 14. března roku 1989.

3.4.2.5 Institut Schönstatt Patres

Již od počátku vzniku Schönstattského hnutí bylo otcí Kentenichovi jasné, že dílo potřebuje kněžské společenství, které mu bude k dispozici. Mnoho let byl přesvědčen, že toto poslání převezmou palottini, ale po oddělení Schönstattu od palottinů, 18. června roku 1965, byl založen institut Schönstatt Patres. Institut dostal 24. června 1988 papežské uznání. 4. července 1988 byly stanovy aprobovány ad experimentum a konečná aprobace následovala 22. února 1994.⁵⁸

V institutu Schönstatt Patres, na rozdíl od Schönstattských diecézních kněží, žijí kněží společně a angažují se pro život hnutí. Mezi

⁵⁷ D. M. KULLER, *Schönstatt-Institut Marienbrüder*. In: H. BRANTZEN, H. KING, L. Penners, G. POLLAK, H. SCHLOSSER, J. SCHMIEDL, P. WOLF, *Schönstatt Lexikon*, Patris Verlag, Vallendar-Schönstatt 1996, s. 356.

⁵⁸ A. STRADA, *Schönstatt-Patres*. In: *Schönstatt Lexikon*, s. 360-362.

jejich cíle patří být stále k dispozici svou kněžskou službou Schönstattskému hnutí.

3.4.2.6 Institut Schönstattských rodin

Institut byl založen v koncentračním táboře v Dachau 16. června 1942. Spolu se Svazem rodin a Ligou rodin jde institutu Schönstattských rodin o to, aby byl přenesen do života křesťanský manželský a rodinný ideál. Úkolem institutu je tedy výchova rodin, které budou vyzařovat radost z toho, že žijí jako rodina, do níž mohou vstoupit i druzí. Cílem institutu je výchova manželů „zevnitř“.

Institut schönstattských rodin je mezinárodní společností, která žije ve smyslu schönstattské spirituality a v duchu evangelních rad (aplikovaných na manželství a rodinu). Tvoří ji „kurzy“, což jsou pevná společenství rodin, které spojuje poslání, tzn. společně nalezený a formulovaný ideál. Tato kurzovní společenství pak vytvářejí „oficiální společnost“, která má centrum a vedení v Schönstattě. Vedení společnosti tvoří jedna představená rodina a čtyři rodiny pomocné. Jako duchovní asistent je trvale k dispozici kněz.⁵⁹

Ten, kdo se chce stát členem institutu, musí splnit následující pravidla:

- platně uzavřené římskokatolické manželství,
- věková hranice do 35 let,
- být schopen života ve společenství,
- být duševně zdravý,
- dodržet předmanželskou čistotu.

4 SPIRITUALITA SCHÖNSTATTSKÉHO HNUTÍ

Původ a celá spiritualita Schönstattského hnutí jsou neoddělitelně spjaty s hlubokým a jedinečným vztahem k Panně Marii. Hnutí se řadí mezi hnutí mariánská, proto bude vhodné v úvodu této kapitoly připomenout některá hlediska, jež mohou napomoci k formování vztahu současného člověka k Panně Marii.

⁵⁹ www.schoenstatt.cz, z 13. 7. 2006.

4.1 Zmínka o Matce Boží v Písmu

V textech Nového zákona sice nalezneme pojednání o Ježíšově matce velice zřídka, ale přesto z nich lze mnohé čerpat. Významné pasáže jsou v Lukášově evangeliu v 1. a 2. kapitole a rovněž v Matoušovi v 1. a 2. kapitole, kde se pojednává o Ježíšově dětství.

Dále se o Marii hovoří na dvou místech u Marka a na paralelních místech v Lukášově a Matoušově evangeliu (Mk 3,31-35; srov. Mt 12,46-50; Lk 8,19-21; 11-27-28; Mk 6,3). Dva příběhy nalezneme také v Janově evangeliu (Jan 2,1-12; 19, 26-27).⁶⁰

Všechny uvedené úryvky poskytují podněty pro úvahy nad úlohou Panny Marie v dějinách spásy a jejím významem pro život křesťana. V rámci schönstattské spirituality je velký význam připisován scéně, v níž se ve výše zmíněném úryvku Janova evangelia Ježíš naposledy obrací na svou matku a oslovuje ji ženo, ukazuje na Jana a říká jí o něm: „Hle, tvůj syn“. Jemu naopak říká: „Hle, tvá matka.“ Vzájemný dialog matky a syna poukazuje na to, že mateřství nemůže zůstat jen pro sebe, ale má vždy znovu darovat život.⁶¹

Apoštolské listy jsou ještě střízlivější: jediná zmínka je v listě Galatským (Gal 4,4) a Skutky apoštolů zmiňují Marii také jen jednou (1,14). Jak můžeme sledovat, novozákonní autoři hovoří o Marii velice málo, ale to neznamená, že zde nemá Maria své místo. Již Starý zákon připravoval Mariino vyvolení Bohem v dějinách spásy (srov. Gn 39,4; 2 Sam 15, 25-26; Gn 33,12-17; 6,8). Bůh si vyvolil Marii, aby se stala matkou Mesiáše očekávaného židovským národem. Maria svým „fiat“ odpověděla na spasitelný plán a právě novozákonní autoři vyvyšují její mateřskou funkci. V Lukášově evangeliu můžeme vidět, že Bůh má v Marii zalíbení a povolává ji, stejně jako starozákonní Bohem vyvolené Abraháma (Gn 17-18), Mojžíše (Ex 3, 1-12; 4, 1-17), Samsona (Sd 13, 3-22), Samuela (1 Sam 3, 1,18) a Gedeona (Sd 6,12-24). Rovněž Mariino poslání bylo připravováno posláním svatých žen. Na počátku je Eva;

⁶⁰ S. DE FIORES, *Maria*. In: S. DE FIORES a T. GOFFI, *Slovník spirituality*, s. 488.

⁶¹ J. GAILLOT, A. GOMBAULT, P. DE LOCHT, *Ein Katechismus, der Freiheit atmet*, Küsnacht: Edition K. Haller, 2004, s.174-175; Z této scény vycházejí podněty pro schönstattskou úmluvu lásky; srov. J. NIEHAUS, *200 otázek o Schönstattu*, s. 51.

navzdory své neposlušnosti dostává příslib potomstva, které zvítězí nad zlým duchem, a také slib, že bude matkou všech živých. V síle tohoto příslibu Sára počne syna i přes své stáří. Proti všemu lidskému očekávání Bůh volí to, co je považováno za bezmocné a slabé, aby ukázal, že je věrný tomu, co přislíbil: Annu, Samuelovu matku, Deboru, Rút, Juditu, Ester a mnohé další ženy.⁶²

Na Mariino „fiat“ v bibli ukazují dva výrazy „služebnice Pána“ (Lk 1,38), kdy se Maria svým svolením zapojuje do Božího plánu a „požehnaná ty mezi ženami“ (Lk 1,28). Lukáš zde naznačuje nejen její přednost mezi ženami, ale rovněž její spásonosné poslání.

4.1.2 Maria v dokumentech Druhého vatikánského koncilu

Marii je věnována 8. kapitola věroučné konstituce o církvi *Lumen Gentium*. Tato kapitola nese název: „Blahoslavená Panna Maria, Matka Boží, v tajemství Krista a církve“. Snahou této kapitoly je představit Marii jako tu, která je pevně spojena s Kristovou církví. Ta, která zrodila světů Život, je zároveň matkou Krista, ale je i spojena se všemi lidmi v Adamově potomstvu.⁶³ *Lumen Gentium* komentuje Mariino vyvolení již v průběhu dějin spásy. Poukazuje na přípravu Mariina vyvolení Bohem ve Starém zákoně. Snaží se zdůrazňovat Mariinu víru a její mateřství, které vedou až k samému kříži (srov. Jan 19,26-27). Maria je zde představována jako ta, skrze níž se jediný prostředník mezi Bohem a lidmi zrodil a nakonec vydal sám sebe jako výkupnou oběť za všechny. To ona se stala pokornou služebnicí a její mateřství trvá neustále od okamžiku jejího souhlasu, až do věčného dovršení spásy všech vyvolených.⁶⁴ I když Maria byla vzata do nebe, neopustila ty, kteří jsou neustále na cestě a stále se za ně přimlouvá.

Poslední část této kapitoly je věnována mariánské úctě. Maria je uctívána jako „Bohorodička“ od nejstarších křesťanských dob a lidé ze všech kultur v každé době se k ní mohou utíkat. Druhý vatikánský koncil

⁶² *Katechismus katolické církve*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 2002, s.489.

⁶³ *Lumen Gentium* čl. 53. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, s. 89.

⁶⁴ Tamtéž, čl. 62, s. 93.

nezapomíná ani na uctívání Panny Marie v liturgii. Dokument o posvátné liturgii Sacrosanctum Concilium zdůrazňuje, aby v průběhu liturgického roku byla církví Panna Maria uctívána.

4.1.3 Maria v životě křesťana

Smyslem mariánské úcty není „zbožšťovat“ Pannu Marii. Maria sama je spojena s dílem vykoupení a pojítkem mezi člověkem a Ježíšem Kristem. Ona je plná Ducha svatého a chce se pro člověka stávat zdrojem tohoto Ducha, aby s ním a z něj člověk začal skutečně žít (srov. Mt 1,20; Lk 1,35). Maria je křesťankou podle obrazu svého syna a Božím mistrovským dílem. Je stále otevřena působení Ducha svatého, čímž vyzývá ke stálé otevřenosti k tomuto Duchu a soustředění se na něj. Prostřednictvím Marie můžeme jako jedinci i jako společenství pociťovat, že je Bůh blízký a přítomný, že je otcem a že není abstraktním pojmem. Její místo v životě křesťana a církve může zmírňovat instituční a byrokratickou necitlivost ve smyslu otevřenosti pro mateřskou shovívavost. Mariin život a jeho různé události i rozhodování byl stále pod vlivem Ducha, a tak je Maria vzorem i charismatického života. I ona osobně prožila a ztvárňovala křest v Duchu svatém (srov. Sk 1,5.14; Lk 1,35). Člověk, muž i žena, který chce žít život následování Ježíše Krista, se tak od ní může učit hlouběji a čistěji věřit, rozlišovat duchy, pozorněji naslouchat Božímu slovu a být citlivý pro podněty Ducha. V tomto smyslu se Maria může stávat matkou pro takového křesťana (srov. Jan – pod křížem).⁶⁵

4.2 Schönstattská spiritualita

Již výše bylo naznačeno, že v schönstattské spiritualitě má významné místo Panna Maria. Vliv na to měl osobní a hluboký vztah zakladatele hnutí k Panně Marii, jehož kořeny sahají do jeho dětství.⁶⁶

⁶⁵ E. VELLA, *Duch svatý – Pramen života*, Karmelitánské nakladatelství, Praha 2006, s. 64.

⁶⁶ Srov. v kapitole historie Schönstattského hnutí.

Maria byla pro něj dokonalým obrazem „nového člověka“, který přivádí člověka ke Kristu a prohlubuje jeho vztah k němu. Tento vroucí vztah malého Josefa a později otce Kentenicha se promítl do schönstattské spirituality a do celého Schönstattského hnutí.

Při pojednávání o schönstattské spiritualitě se musíme věnovat jejím třem rozměrům. Tak ji totiž otec Kentenich vnímal, když o ní hovořil jako o „trojrozměrné“ spiritualitě, za jejíž tři rozměry považoval:

- a) spiritualitu úmluvy (Bündnisfrömmigkeit),
- b) spiritualitu nástroje (Werkzeugsfrömmigkeit),
- c) spiritualitu všedního dne (Werktagsheiligkeit).⁶⁷

4.2.1 Spiritualita úmluvy

Spiritualita úmluvy tvoří základ schönstattské spirituality. Lze říci, že z ní pramení následující dva rozměry, tj. spiritualita nástroje a spiritualita všedního dne. Ve spiritualitě úmluvy jde o konkrétní zasvěcení se Panně Marii úmluvou lásky (Liebesbündnis). Toto zasvěcení se Panně Marii stojí na počátku celého Schönstattského hnutí, když se 18. října roku 1914 skupinka studentů, kterou vedl otec Kentenich, zasvětila Panně Marii.⁶⁸ Tato mariánská úmluva má za úkol prohlubovat vztah k Bohu u osoby, která se takto zasvětila. Je to konkrétní akt, kdy se konkrétní osoba v konkrétní situaci rozhodne darovat svůj život skrze Marii Bohu. Maria se tak stává průvodkyní, vychovatelkou v osobním životě tohoto člověka. Můžeme rovněž hovořit o osobní pedagogice úmluvy. Uzavřením úmluvy lásky s Pannou Marií jí nabízíme svůj osobní život – se vším, co jsme a co máme. Každá jednotlivá úmluva odráží originalitu každé osoby. Spiritualita úmluvy vytváří konkrétní vztah mezi Marií a člověkem, který úmluvu uzavírá. Maria se má tedy stát pro každého přítelkyní, průvodkyní, jakou byla pro otce Kentenicha. Spiritualitě úmluvy budeme rozumět správně jen tehdy, když budeme alespoň trochu znát život otce Kentenicha a z něho pochopíme jeho vztah k Marii. Jeho vztahu k Marii nesmíme rozumět jen z psychologického

⁶⁷ J. NIEHAUS, *200 otázek o Schönstattu*, s. 65.

⁶⁸ Srov. v kapitole historie Schönstattského hnutí.

hlediska, jelikož má hluboký teologický a duchovní základ. Spiritualita úmluvy se zakládá na smlouvě, úmluvě mezi člověkem a Pannou Marií. Inspiraci k uzavírání takovéto smlouvy čerpá z významu pojmu smlouvy, úmluvy pro celé křesťanství jako takové. Již ve Starém zákoně Bůh uzavírá úmluvu s vyvoleným národem (srov. Ex 24). Vztahy mezi Božím lidem a Bohem jsou vyjádřeny pojmem smlouvy. Bůh se zavazuje nejprve přísahou, že bude zachovávat smlouvu a to samé očekává od vyvoleného národa. Na prvním místě stojí však vždy Bůh, který svojí aktivitou člověka ve své lásce předchází.

Obdobně tedy vnímá Schönstattské hnutí úmluvu lásky jako oboustrannou smlouvu mezi člověkem a Pannou Marií, do které obě strany vstupují svobodně a z lásky.⁶⁹ Schönstattské hnutí tak rozvíjí historickou křesťanskou zkušenost vztahu mezi člověkem a Pannou Marií založeného na Mistrově odkazu milovanému učedníkovi: „Ženo, hle tvůj syn... hle tvá matka!“ (Jan 19,26-27). Projevy tohoto vztahu se zejména v katolickém prostředí v průběhu dějin vyvinuly také do forem určitého zasvěcení, např. území, národů, společenství, osob.

P. Kentenich charakterizoval mariánské zasvěcení jako úplnou a vzájemnou výměnu srdcí, dober a zájmů. Skrze tuto výměnu roste člověk v lásce, ve svém celkovém duchovním životě a ve schopnosti plnit své poslání. Podle katolické zkušenosti se Maria projevila jako vynikající partner zasvěcení, vedoucí jednotlivce i národy, společenství a generace k hlubší vroucnosti lásky a k oddanosti Kristu a Trojjedinému Bohu.⁷⁰

4.2.1.1 Struktura úmluvy lásky

Každou smlouvu tvoří nejméně dvě strany, které se scházejí za účelem vzájemné dohody, úmluvy. V úmluvě lásky jde rovněž o oboustrannou smlouvu mezi Pannou Marií a člověkem, který chce tuto úmluvu lásky uzavřít. Můžeme hovořit o vzájemnosti úmluvy lásky. V úmluvě lásky jde z obou stran o vědomé a oboustranné obdarování a

⁶⁹ Nejedná se o *contractus bilateralis onerosus* (spornou smlouvu „nutící“ Marii, aby oceňovala naše modlitby a oběti), ale spíše o *contractus bilateralis gratuitus*, tedy o smlouvu, do které vstupují obě strany svobodně.

J. NIEHAUS, *200 otázek o Schönstattu*, s. 51.

⁷⁰ J. NIEHAUS, *200 otázek o Schönstattu*, s. 50.

přijetí toho druhého, ale zároveň zřeknutí se sama sebe pro toho druhého. Otec Kentenich hovoří o výměně srdcí a výměně dober. „Herzens-und Gütertausch“.⁷¹

Schönstattské hnutí často používá citát: „Nic bez tebe, nic bez nás.“ Jedná se zde o vzájemné propojení „pozemského“ a „nebeského“. „Nic bez tebe“ znamená, že Panna Maria je vždy přítomná v schönstattské svatyňce, o jejímž významu pro celé hnutí bude pojednáno níže, a „nic bez nás“ vyjadřuje nezbytnost naší spolupráce na podmínkách, kterým se člověk zavázal v úmluvě lásky.⁷² Úmluva lásky stojí na vzájemnosti a hloubce vztahu, protože pro každého je důležité, aby k někomu patřil, aby mohl být u někoho stále „dítětem“, aby zažíval lásku.

Otec Kentenich ve svých dílech popisuje různé formy lásky: láska dítěte, sourozenecká nebo bratrská láska, láska manželů apod. Také úmluva lásky v sobě skrývá různé druhy lásky. Hovoří hlavně o dvou lidských postojích: dětském (Kind) a snoubeneckém, neboli partnerském (Braut). Dětský, na rozdíl od partnerského, zdůrazňuje spíše závislost. Partnerský se značí spíše rovností a rozdílností. Otec Kentenich zdůrazňuje obě formy, které se v životě každého člověka navzájem doplňují a pronikají.⁷³ Dětský postoj chápe spíše v tom smyslu, že jsme dětmi Božími (srov. Mt 18,3). Rád zdůrazňoval, že „být jako dítě“ v sobě zahrnuje objektivní realitu toho, že jsme Božími dětmi, jelikož Bůh člověka ve své lásce a svobodě stvořil, a prostřednictvím Kristova vykupitelského díla jsme se jimi skutečně stali. Z postoje objektivní reality vychází postoj důvěry a plné a svobodné spoléhání se na Boží vůli, který měla i sama Panna Maria.

Ze vzájemnosti úmluvy lásky vychází také požadavky, které se oba partneři „zavazují“ plnit. Zde se jedná o výlučný prvek schönstattské spirituality. Otec Kentenich tyto požadavky shrnul do „šesti příslibů a šesti požadavků“.⁷⁴

Šest Mariiných příslibů v schönstattské úmluvě lásky:

⁷¹ H. KING, *Marianische Bundesspiritualität*, Patris Verlag, Vallendar-Schönstatt, 1994, s. 89.

⁷² J. NIEHAUS, *200 otázek o Schönstattu*, s. 55.

⁷³ H. KING, *Marianische Bundesspiritualität*, s. 91.

⁷⁴ Zakládající listina obsahuje prvky tradiční úmluvy. V říjnu roku 1963 měl otec Kentenich v Milwaukee promluvu k manželským párům, kde tyto požadavky shrnul.

1. „Bude mi dělat radost, když budu přebývat mezi vámi
2. a rozdělovat dary a milosti v hojnosti.“
3. „Odsud budu přitahovat mladistvá srdce k sobě.“
4. „Budu je vychovávat,
5. aby se stala užitečnými nástroji
6. v mých rukou.“

Na druhé straně Panna Maria žádá své smluvní partnery:

1. Dokažte nejprve svými skutky, že mne opravdu milujete.“
2. „Zvětšete své úsilí na nejvyšší míru.“
3. „Toto posvěcování od vás žádám.“
4. „Horlivě mi přinášejte příspěvky do kapitálu milosti.“
5. „Plňte své povinnosti co nejvěrněji.“
6. „Modlete se.“⁷⁵

Přísliby a požadavky, které si obě strany dávají, jsou i pro toho, kdo nezná Schönstattske hnutí, srozumitelné. Je potřeba si jen vysvětlit význam pojmu kapitál milosti, jelikož schönstattský slovník používá tento výraz velmi často. Kapitál milosti tvoří v schönstattske spiritualitě duchovní základ. Lidský partner v něm nabízí Marii svou snahu o zbožný život, askezi, apoštolát a dává jí to vše k dispozici s prosbou, aby stále působila v Schönstattu, podle slov zakládající listiny. „Přinášejte mi pilně příspěvky do kapitálu milosti: ...Pak se ráda usídlím mezi Vámi a budu bohatě rozdělovat dary a milosti...“ Pojem kapitál milosti si hnutí vypůjčilo z finančnictví, kde každý podnikatel, aby mohl podnikat, musí mít určitý kapitál. V schönstattske spiritualitě se hovoří o kapitálu, který může Panně Marii přinést každý člověk. V tomto slova smyslu není myšlen hmotný, ale mravní kapitál, který je předložen Marii, aby ho ona použila pro duchovní obnovu světa v Kristu. Teologické základy tohoto přístupu můžeme nalézt již v novozákonním listě Koloským 1, 24: „Proto se raduji, že nyní trpím za vás a to, co zbývá do míry utrpení Kristových,

⁷⁵ J. NIEHAUS, *200 otázek o Schönstattu*, s. 55.

doplňují svým utrpením za jeho tělo, to jest církve.“ V Katechismu katolické církve je tento názor podložen v odstavcích 945 - 948 (pojednání o společenství svatých), 2634 - 2636 (pojednání o přímluvné modlitbě), 2006 - 2011 (pojednání o zásluze).

4.2.1.2 Duchovní život a úmluva lásky

Dalším klíčovým slovem schönstattské úmluvy lásky je „dokonalost“ v úmluvě lásky, nebo-li její stálé prohlubování. Prohlubování úmluvy lásky souvisí s duchovním životem. Uzavření úmluvy lásky není jednorázovým krokem, ale je to stálý proces prohlubování a růstu. Na počátku stojí láska, která začíná dobrým úmyslem stále zachovávat úmluvu lásky a v úmluvě lásky také růst. Zcela se odevzdat Matce Boží do jejích rukou. Maria se odevzdává člověku plně a záleží jen na něm, zda on se jí celý daruje. Dokonalý vztah se vždy prohlubuje v rozhovoru. V náboženském kontextu nazýváme tento rozhovor modlitbou. Otec Kentenich hovoří o několika stupních modlitby. Nejdříve se jedná o ústní modlitbu (das mündliche Gebet). Dalším stupněm je reflexivně rozjímavá modlitba (reflexiv betrachtende Gebet), potom modlitba srdce (Herzensgebet), dále modlitba jednoduchosti či prostoty (Gebet der Einfachheit) nebo získaného „nazírání“ (erworbenen Beschauung) a konečně modlitba „vliitého“ nazírání (eingegossene Beschauung).⁷⁶

Díky modlitbě, duchovnímu životu vztah roste a prohlubuje se. Schönstattská spiritualita hovoří o čtyřech stupních úmluvy lásky:

- a) úmluva lásky,
- b) blanko plná moc,
- c) inscriptio,
- d) zasvěcení ve smyslu Josefa Englinga.

a) Úmluva lásky

⁷⁶ H. KING, *Marianische Bundesspiritualität*, s. 38-39; srov. *Katechismus katolické církve*, s. 657-661.

Prvním stupněm je samotná úmluva lásky. Otec Kentenich poukazoval stále na to, že úmluva lásky na prvním stupni potřebuje stále prohlubování, hlavně v modlitbě. Ale také tím, že člověk bude dělat malé „duchovní“ dary, oběti, bez toho, že to musí dělat.

b) Bianco plná moc

Dalším krokem v růstu úmluvy lásky je odevzdání se formou „bianko plné moci“. Vzájemná láska, hlavně ze strany člověka, roste a člověk je schopen s plnou důvěrou se odevzdat do rukou Marie a skrze ni Bohu.⁷⁷

Slovní vyjádření „bianko plná moc“ vychází opět z finančnictví a otec Kentenich ho převzal z jednoho článku jezuita Petera Lipperta.⁷⁸ Vyjádřením „bianko plné moci“ se myslí podepsání šeku bez udání konkrétní částky a plná důvěra v člověka, kterému tento šek dáváme, že neudá nesmyslnou částku. V schönstattském slovníku je míněno plné odevzdání se Matce Boží a jejím plánům. Odevzdání se formou „bianko plné moci“ je pro otce Kentenicha podstatným základem svatosti. Je úplnou shodou s Boží vůlí, jako měla např. Panna Maria, kdy svým „fiat“ stvrdila, že si přeje to, co chce Bůh a plně se mu odevzdala (srov. Lk 1,38).

c) Inscriptio

Pojem *inscriptio* se těsně vztahuje k blanku plné moci. Jedná se o nabytí souladu s Boží vůlí, aby došlo k hlubšímu sjednocení srdcí mezi oběma partnery úmluvy lásky (zde je to chápáno hlavně ze strany člověka). Pojem *inscriptio* vychází z Augustinova obrazu definice lásky „*inscriptio cordis in cor*“, což znamená vepsání jednoho srdce do druhého. *Inscriptio* nevyjadřuje žádný větší stupeň vydanosti Bohu než blanko plná moc, nýbrž slouží jako prostředek praktikování blanko plné moci v konkrétní situaci. Jedná se o plné odevzdání se Bohu i přes

⁷⁷ Blanko plné moci má své počátky v roce 1939, kdy začala 2. světová válka a nacisté rozpoutali ve své vlastní zemi velké pronásledování. Na znamení ochoty zcela vše svěřit Panně Marii učinil Schönstatt akt, který se nazývá „odevzdání bianko plné moci Matce Třikrát Obdivuhodné“. Schönstatt „přepsal“ na Pannu Marii úplně všechno, včetně velmi nejisté budoucnosti. Mělo záležet na ní, aby provedla své dílo temnotou, ať už má Bůh v plánu jakékoliv vítězství.

⁷⁸ http://www.kath.de/schoenstatt/s_info/lexikon_blankovollmacht.htm, z 3. 8. 2006.

všechny kříže a utrpení, které člověk ze své podstaty odmítá a brání se jim. Tento postoj představuje vysoký stupeň odevzdanosti, lásky a víry. Zasněžení formou *inscriptio* vzniklo, když otec Kentenich vnímal stále se stupňující nebezpečí nacismu. V roce 1941 viděl jako důležité dát pokyn bezpodmínečné důvěře formou *inscriptio*. Šlo mu hlavně o duchovní a psychologickou přípravu hnutí pro budoucí utrpení. On sám podstoupil své *inscriptio* 20. ledna 1942, kdy odmítl využít příležitosti, aby byl díky svému zdravotnímu stavu shledán nezpůsobilým k pobytu v koncentračním táboře.⁷⁹

d) Zasněžení ve smyslu Josefa Englinga

Poslední stupeň úmluvy lásky je vědomé a dobrovolné nabídnutí svého života Bohu. Vzájemný vztah ještě více roste. Jedná se o poslední a nejhlubší stupeň, který může láska obsahovat. Jedná se o speciální formu zasněžení „*inscriptio*“. Schönstattská spiritualita tímto stupněm nazývá zasněžení ve smyslu Josefa Englinga (1898 – 1918), který byl členem zakládající generace a nabídl svůj život Panně Marii na úmysl Schönstattského hnutí. Josef Engling padl 4. října roku 1918 v 1. světové válce.

Nakonec můžeme říci, že ne každý člověk, možná skoro nikdo, projde všemi stupni úmluvy lásky. Obraz stupeň je v tomto případě i zavádějící.⁸⁰ Úmluva lásky má vést člověka, aby se z něho postupně stával nový člověk. P. Kentenich popsal nového člověka takto: „Nový člověk je autonomní a oduševnělá osobnost, která neuhýbá před rozhodováním, která řídí svůj vlastní život, a jejíž svoboda je zakotvena uvnitř. Nový člověk se vyhýbá jak strnulému otročení vnějším formám, tak neomezenému unášení životem. Chápe, že jeho autonomie není absolutní, ale závislá na Bohu. Jeho kompasem je Trojjediný Bůh a on

⁷⁹ Srov. v kapitole historie Schönstattského hnutí; http://www.kath.de/schoenstatt/s_info/lexikon_inscriptio, z 3. 8. 2006.

⁸⁰ H. KING, *Marianische Bundesspiritualität*, s. 41.

nechává Nejsvětější Trojici, aby vedla každý krok jeho vývoje.“(1959, *Jaká je moje filozofie výchovy*).⁸¹

Ideál nového člověka je rovněž podložen biblicky (srov. Ef 4,24; Kol 3,10). „Nové“ je stále chápáno k protikladu ke „starému“. Pavel chápal křesťany jako nové stvoření k protikladu k nekřesťanům (srov. Gal 6,15). Usilování křesťanů o přeměnu v nového člověka bylo, je a bude úkolem křesťanů po celé dějiny.⁸²

S úmluvou lásky a duchovním životem souvisí plná důvěra v Boha, v schönstattské spiritualitě nazývána vírou v Boží prozřetelnost. Jedná se o plnou důvěru v Boží péči. Nejedná se o to, že člověk nečinně přihlíží a čeká na to, co pro něj Bůh připraví, ale hledá v každodenním životě jeho vůli.

4.2.1.3 Úmluva lásky a první zakládající listina

Za první zakládající listinu Schönstattského hnutí je považována promluva otce Kentenicha 18. října roku 1914 k chlapcům, kdy nabídli Panně Marii, aby přišla přebývat do jejich kapličky a vytvořila si zde svůj příbytek.⁸³ Zároveň se zde zasvětili Panně Marii jako Matce Třikrát Obdivuhodné a nabídli se jí jako její nástroje. Toto zasvěcení dostalo později v němčině název Liebesbündnis, česky přeloženo úmluva lásky.

Pod slovem „Liebesbündnis“ schönstattská spiritualita v užším slova smyslu rozumí zasvěcení chlapců 18. října roku 1914 Panně Marii jako Matce Třikrát Obdivuhodné. V širším slova smyslu je úmluva lásky základ schönstattské spirituality, kterou uzavírá každý člen Schönstattského hnutí.

Schönstattské hnutí čerpá ze třech zakládajících listin a jedné předzakládající listiny. Předzakládací listinou se rozumí přednáška otce Kentenicha 27. října 1912. První zakládající listina je datovaná k 18. říjnu 1914, druhá k 18. říjnu 1939 a třetí je z 18. října 1944. Poslední byla přednesena v koncentračním táboře Dachau. V ní je ukončeno

⁸¹ J. NIEHAUS, 200 otázek o Schönstattu, s. 27.

⁸² H. SCHLOSSER, *Neuer Mensch*. In: *Schönstatt-Lexikon*, s. 281.

⁸³ První zakládající listina bude uvedena v příloze.

zakládání Schönstattského hnutí. Za nutný dodatek k "listině" z 18. 10. 1944 jsou pokládány přednášky z 24. 9. a z 8. 12. 1944.

4.2.1.4 Úmluva lásky, Schönstattská svatyňka a první zakládající listina

Úmluva lásky je situovaná místně. Za místo jejího vzniku je považována kaplička⁸⁴ umístěná v objektu gymnázia ve Vallendaru⁸⁵, kde chlapci uzavřeli úmluvu lásky s Pannou Marií. Proslov, který při této příležitosti měl otec Kentenich, se nazývá První zakládající listinou.⁸⁶

Otec Kentenich pozoroval život okolo kapličky a zjistil, že je skutečně místem milosti, kde přebývá Panna Maria. Později byla schönstattská kaplička nazývána svatyňkou (Heiligtum). Život svatyňky zcela závisí na úmluvě lásky a unikátní způsob schönstattského zasvěcení Panně Marii je od svatyňky a jejích milostí neoddělitelný. Každá úmluva lásky, ať se děje kdekoliv, je spojena s původní svatyňkou ve Vallendaru. Na základě této události, která se stala 18. října 1914, vznikly po celém světě stejné schönstattské svatyňky (filiální svatyňky). Z tohoto důvodu hovoříme o původní svatyňce jako o „základní“ (Ur-Heiligtum). Na rozdíl od jiných mariánských poutních míst nedošlo v schönstattské svatyňce k žádnému zjevení či mimořádnému úkazu. Hovoří se zde spíše o třech milostech, které zde poutník může zakusit:

- 1) milost domova,
- 2) milost vnitřní proměny,
- 3) milost apoštolské plodnosti či horlivosti.

Poutníci, kteří putují do jakékoliv filiální svatyňky po celém světě, se díky tomu, že svatyňky jsou stejné, vždy cítí jako doma. Nadpřirozená přítomnost Panny Marie dává každému poutníkovi prožitek domova, přijetí. Zážitek milosti domova, lásky a přijetí vede člověka k vnitřní proměně, která vrcholí v milosti apoštolské plodnosti či horlivosti.⁸⁷

⁸⁴ Foto schönstattské kapličky bude uvedeno v příloze.

⁸⁵ Srov. v kapitole historie Schönstattského hnutí.

⁸⁶ Srov. v kapitole Úmluva lásky a první zakládající listina.

⁸⁷ J. NIEHAUS, 200 otázek o Schönstattu, s. 40.

4.2.2. Spiritualita nástroje⁸⁸

Spiritualita nástroje je druhým základním rozměrem schönstattské spirituality.⁸⁹ V průběhu vývoje Schönstattského hnutí se stala spiritualita nástroje jednou ze základních dimenzí schönstattské spirituality a originální spiritualitou apoštolského života. Spiritualita nástroje bere vážně člověka jako spolupracovníka a Božího partnera. Je založena na partnerském spolupůsobení a spoluvytváření stvoření (srov. Gen 1,28).

Za výchozí bod spirituality nástroje je považována právě teologie stvoření. Všechno na nebi i na zemi je stvořeno Bohem (srov. Gen 1-2). Člověk je svobodně stvořen Bohem jako jeho věrný obraz, jako Boží partner. Bůh zůstává stále v celém stvoření. Člověku je darována země, aby nad ní vládnul a podmanil si ji. Stává se nástrojem Božím v Božím stvořením.

Za základ spirituality nástroje můžeme považovat biblické vyslání různých lidí Bohem. Bůh posílá vyvolené k ostatním se svým poselstvím. Oni jsou vysláni jednat a mluvit v jeho jménu. Sám Ježíš vyslal své učedníky a sám se stal Božím vyslancem (srov. Jan 17). I Pavel chápal svůj život jako poslání od Pána, aby obracel všechny národy (srov. Řím 1,5).

Spiritualita nástroje převzala své pojmenování odvozením od Lukášových Skutků apoštolů: „Jdi, neboť on je mým nástrojem, který jsem si zvolil, aby nesl mé jméno národům i králům a synům izraelským.“ (Sk 9,15) Teologické kořeny a základy spirituality nástroje jsou tedy odvozeny hlavně z biblických textů.

Spiritualita nástroje, jak už bylo výše zmíněno, je chápána jako apoštolská. Člověk, po vzoru Ježíše, Marie a dalších biblických osob, nabídne sebe samého Bohu a stává se Božím nástrojem na zemi. Důležité je, aby člověk byl stále naladěný na „Boží vlnu“ a právě v tomto bodě dochází ke spojení spirituality nástroje s praktickou vírou v Boží prozřetelnost, skrze hledání Boží vůle.

⁸⁸ V této kapitole bude čerpáno z knih Schönstatt Lexikon a 200 otázek o Schönstattu.

⁸⁹ V době, kdy byl otec Kentenich uvězněn v koncentračním táboře Dachau, k tomuto tématu nadiktoval podrobné studie pod názvem „Marianische Werkzeugsfrömmigkeit“ (1944).

Pro otce Kentenicha nebyla Maria jen dokonalým vzorem člověka, nýbrž také tou, která se stala nástrojem Božím. Byla a je matkou nejen Ježíši, ale každému člověku, až do konce věků (srov. Jan 19,26-27). Pohled církve na Marii, jako dokonalý vzor člověka, nalezneme ve Věroučné konstituci o církvi *Lumen Gentium* v odstavcích 62-65.

4.2.2.1 Osobní ideál

Se spiritualitou nástroje úzce souvisí osobní ideál. V schönstattské spiritualitě se osobním ideálem rozumí poslání, které má od Boha každý člověk. Jedná se o rozpoznání vlastní originality, vzhledem k jedinečnosti každého člověka a posílení sebedůvěry.

Schönstattské hnutí rozlišuje tři definice osobního ideálu:

1. Definice filozofická: „*Jedinečná Boží myšlenka mě samotného, kterou o mně Bůh má od věčnosti.*“ Tato definice se nazývá filozofická, protože reflektuje metafyzické spojení mezi Bohem a mnou.
2. Definice teologická: „*Způsob, jakým jsem jedinečným projevem Kristova příkladu.*“ Nazývá se teologická, protože předpokládá mou sounáležitost s Kristem a mou spolupráci na díle spásy.
3. Definice psychologická: „*Základní tíhnutí a přirozenost mé duše (které, pokud jsou správným způsobem rozvíjeny, nás uvádějí do plné svobody Božích dětí.*“ Psychologická definice se zaměřuje na skutečné vnitřní rysy duše; namísto pohledu na ideál „shora“ se na něj dívá „zdola“, „zevnitř“ mne samotného.⁹⁰

Otec Kentenich hovoří o třech základních potřebách osobního ideálu člověka:

- 1) potřeba celistvosti a harmonie vlastní osobnosti,
- 2) potřeba zdravého organického vývoje osobnosti,

⁹⁰ J. NIEHAUS, *200 otázek o Schönstattu*, s. 98.

3) potřeba zachování vlastní zdravé identity proti negativním tendencím okolí.⁹¹

Pojem osobní ideál v Schönstattském hnutí vznikl postupně. Otec Kentenich vycházel ze své pedagogické a výchovné praxe. Jeho vysvětlení respektuje, jak teologické, tak i psychologické aspekty duševního vývoje člověka. Vzhledem k psychologicko-pedagogické dimenzi osobního ideálu jsou směrodatné subjektivní předpoklady osobnosti, které určují vývoj tohoto sebezdokonalování.

Otec Kentenich rozlišuje dva typy lidí: emocionální a reflexivní (emotionale und reflexive Menschen). Později ještě tento přístup rozšířil o typologii hlavních vášní člověka. Na jedné straně stojí touha po uznání od druhých a pýcha a na druhé straně touha po vydanosti a smyslovosti. Každý člověk má sklon v různé míře k jedné nebo druhé dimenzi. Podle dnešního použití v psychologii koresponduje ona touha po vydanosti s osobností, jež je založena primárně emocionálně, zahrnuje citové individuální a sociální potřeby (smyslovost ve smyslu senzitivní, resp. senzibilní), je zaměřena personálně a nakloněna intuitivně-celostnímu životu.⁹²

Z psychologického hlediska je osobní ideál určován komplexem osobních hodnot, které jsou dány nejen Bohem, ale i okolím člověka. Hodnoty lidí jsou určovány povoláním, rodinami, ze kterých pochází, společnostmi.

Dosažení osobního ideálu je celoživotní proces. K rozvinutí osobního ideálu přispívá sám člověk, ale k jeho plnému rozvinutí může dojít jen z milosti Boží. Člověk může pociťovat napětí mezi poznáním osobního ideálu a jeho realizací, a právě pro překonání tohoto napětí je zapotřebí Boží milost.

Jakým způsobem člověk může najít svůj osobní ideál? S touto otázkou souvisí již výše zmíněná víra v Boží prozřetelnost. Aktivní hledání Jeho vůle vede k „vystopování“ cesty, kterou pro každého Bůh připravil. Při hledání osobního ideálu je důležité, aby člověk poznal sám

⁹¹ E. FRÖMBGEN, *Persönliches Ideal*. In: H. BRANTZEN (Hrsg.), *Schönstatt Lexikon*, s. 306.

⁹² Tamtéž, s. 309.

sebe, svůj temperament, své silné a slabé stránky a s tímto sebepoznáním předstoupil před Boha a nabídl se mu.

Pater Kentenich nazývá osobní ideál neznámým „x“, které hledají moderní kulturní badatelé. Selektivní části jejich poznatků nalézáme v různých praktikách a teoriích s cílem zlepšení kvality života a komplexu Já. Nabídkou „trhu“ se stávají psychodynamické a esoterické nabídky k seberealizaci. K tomu rovněž přichází střetnutí člověka s různými druhy meditací a kultur. Do 60. let 20. století bylo hledání sebe sama omezeno jen na období puberty, ale díky pluralistické a mobilní společnosti, která se stále mění a člověk se jí musí učit přizpůsobovat, se proces sebepoznávání člověka uskutečňuje po celý život. Chybějící povědomí o sobě sama vede postupně k psychologickým nemocem.

Jak žít svůj osobní ideál? V Schönstattsém hnutí je běžnou praxí obnovovat každý den svůj osobní ideál, tzn. každý den rozvíjet osobní prvky svých předsevzetí, svého sebezdokonalování, svého naladění se „na Boží vlnu“. Postupem času člověk čím dál tím více začne nahlížet jiným pohledem do svého srdce a sledovat Boží vůli.

Učení o osobním ideálu a s tím i související pedagogika ideálu neoddelitelně patří k vnitřní struktuře Schönstattsého hnutí. Postupným vývojem se vytvořila dokonale zpracovaná pedagogika Schönstattsého hnutí.

4.2.2.2 Schönstattska pedagogika

Cílem této „podkapitolky“ není seznámit čtenáře s kompletní pedagogikou Schönstattsého hnutí, ta by si zasloužila samostatnou diplomovou práci, ale je dobré se o ní alespoň v krátkosti zmínit, jelikož úzce souvisí se spiritualitou nástroje a i s ostatními dvěma rozměry schönstattske spirituality.

Otec Kentenich nechtěl, aby se schönstattska pedagogika stala pedagogikou teorie, ale aby byla pedagogikou života. Je zde viditelné úzké propojení mezi pedagogikou, psychologií a religiozitou, mezi duchovní péčí a výchovou. Zásadním cílem je vidět člověka jako bytost stvořenou podle obrazu Trojjediného Boha a z toho plynoucí výchova

podle „Božího obrazu“, která musí vzít na vědomí charakteristické znaky Božího dítěte, jež je povoláno k originalitě a individualitě.⁹³

Druhým zásadním znakem je obraz vychovatele, který vychází z obrazu tří Božských osob. Otec, který plodí veškerý život, je vzorem pro „otcovství“ i „mateřství“. Otec Kentenich hovořil o „kněžském otcovství“ a „kněžském mateřství“, což znamená nejen otcovská a mateřská starostlivost, ale i „kněžská služba“ pro ty, o které vychovatel pečuje. Syn je vzorem pro službu druhým a Duch svatý, jenž vychází jako vzájemná láska Otce i Syna, je pro vychovatele vzorem k sebeodevzdání se druhým.

Základními dvěma kameny schönstattske pedagogiky jsou:

- láska a
- svoboda.

Korespondují s nejdůležitějšími hodnotami v Božím plánu. Bůh je láska a stvořil nás, abychom ho milovali. Abychom ho mohli milovat v plnosti, potřebujeme dorůst do plnosti „svobody dětí Božích“ (Řím 8,21).⁹⁴ Schönstattska pedagogika je založena na svobodě, lásce, sebepoznání, apod., aby utvářela nového člověka, jenž je schopen milovat nejen Boha, ale i své bližní. Otec Kentenich zdůrazňoval pět základních bodů schönstattske pedagogiky, které stojí na těchto dvou základních kamenech schönstattske pedagogiky. Jsou jimi:

- pedagogika vazeb,
- pedagogika pohybu ve smyslu růstu,
- pedagogika úmluvy,
- pedagogika důvěry,
- pedagogika ideálu.⁹⁵

Nyní jen ve stručnosti zmíníme jejich charakteristiku.

⁹³ J. NIEHAUS, *200 otázek o Schönstattu*, s. 72.

⁹⁴ Tamtéž, s. 73.

⁹⁵ Tamtéž, s. 75.

a) *Pedagogika vazeb*

Moderní člověk proplová životem a nikde pořádně nezapustí „kořeny“ své duše. Neumí vytvořit pevné vazby s druhými a ani se samotným Bohem. A právě pedagogika vazeb se snaží naučit člověka vytvořit zdravé a stabilní vazby s Bohem a bližními.

b) *Pedagogika pohybu ve smyslu růstu*

Pedagogika pohybu vnímá výchovu jako dynamický proces růstu, pohybu a života. Usiluje o přirozený, rozumový a nadpřirozený růst každého člověka. Věnuje se celému člověku.

Cílem není povrchní utváření člověka, ale propojení všech úrovní jeho života (přirozený, rozumový, nadpřirozený). Jde jí o utváření celé osobnosti, které vychází zevnitř.

Zákonitosti tohoto růstu:

1. pomalu,
2. zevnitř,
3. ve všech částech zároveň, ale nikoliv ve stejné míře,
4. z jednoho organického celku do druhého organického celku,
5. s periodicky opakujícími se fázemi rozpuku (období, kdy dochází k prudkému rozkvětu a znatelnému rozvoji).⁹⁶

c) *Pedagogika úmluvy*

Schönstattska pedagogika úmluvy se snaží prohlubovat a podporovat vztahy, jak k lidem, tak i k Bohu. Aby byla tato výchova účinná, musí každý člověk vyrůst ze základní zkušenosti vazeb ke konkrétní zkušenosti, osobních závazků – ke zkušenosti úmluvy. Základ této pedagogiky tvoří vlastní zkušenost Schönstattskeho hnutí, kterou je úmluva lásky. Úmluva lásky pomáhá mnohým k pochopení vnitřního tajemství potřebného pro všechny osobní závazky.

d) *Pedagogika důvěry*

⁹⁶ Tamtéž, s. 85.

Cílem schönstattske výchovy je utvářet člověka zevnitř. Aby „vychovatel“ mohl proniknout do srdce „vychovávaného“, je k tomu důležitá důvěra. Tato důvěra stojí na důvěře člověka k Bohu a ke svému bližnímu.

Pro pedagogiku důvěry jsou charakteristické dvě metody:

- výchova pomocí překonávání překážek a rozvíjení zodpovědnosti,
- rozvíjení postoje „být před Bohem jako dítě“.

Výchova pomocí překonávání překážek a rozvíjení zodpovědnosti stojí na principu toho, že „vychovatel“ projevuje „vychovávanému“ důvěru tím způsobem, že mu dává takové úkoly, které po něm vyžadují, aby pronikl hlouběji dovnitř sebe samotného, aby mohl růst.⁹⁷

Postoj dětství je rovněž součástí pedagogiky důvěry. Zkušenost důvěry člověka na lidské úrovni pomáhá k větší důvěře Bohu. S postojem dětství souvisí i víra v Boží prozřetelnost, které byla věnována část výše.

e) *Pedagogika ideálů*

Pedagogika ideálů využívá teologii povolání křesťana k originální identitě a originálnímu poslání, které Bůh připravuje pro každého člověka a každé společenství.

P. Kentenich rád říkával:

„Staňte se tím, čím máte být!“

„Dejte mi poznat svou velkou myšlenku!“⁹⁸

Ideál má jak objektivní, tak subjektivní charakter. Existuje například určitý objektivní ideál kněžství, jak má osobnost kněze vypadat, ale záleží na subjektivitě každého, které dary či omezení má. Otec Kentenich připomínal, že je velice důležité rozvíjet subjektivní stránku ideálu. Jedná se o subjektivní charakter, osobní povolání každého člověka. Tato subjektivní stránka má velmi úzké propojení s osobním ideálem, kterému byla věnována pozornost výše.

S pedagogikou ideálů souvisí „princip vzorových případů“. Výrazem „vzorový případ“ označujeme konkrétního člověka, společenství či

⁹⁷ Tamtéž, s. 93.

⁹⁸ Tamtéž, s. 96.

událost, které nás tak říkajíc z „první ruky“ zasvěcují hlouběji, například s danou spiritualitou. Člověk více pochopí hloubku dané spirituality od druhých, než například vyčte z knihy.

4.2.3 Svatost všedního dne (Werktagsheiligkeit)

Svatost všedního dne (Werktagsheiligkeit) je vedle úmluvy lásky a spirituality nástroje třetí základní dimenzí schönstattské spirituality. Má napomáhat člověku k svatosti a dokonalosti.⁹⁹ Je chápána jako „všední spiritualita“ a není redukována jen na „splnění“ nedělní povinnosti. P. Kentenich chtěl právě spiritualitou všedního dne propojit život z víry a každodenní všední život, a tím uskutečňovat ideál „nového člověka“.¹⁰⁰ Uvědomoval si právě někdy špatné chápání pojmu svatosti. „Svatého“ někteří chápou jako zachmuřelého člověka, který celé dny bdí na modlitbách. Ano, v dějinách byli někdy svatí takto chápáni, ale právě v dnešní době je jako ideál svatosti chápán člověk radostný, který je zároveň obrácen k Bohu a k lidem.

Otec Kentenich hovořil o důležitosti svatosti všedního dne od prvopočátku Schönstattského hnutí. Již Předzakládající listina ukazuje na společný cíl společenství.¹⁰¹ Ve 30. letech byly psány různé studie, které se věnovaly svatosti všedního dne, například Alexander Menningen v roce 1936 představil v knize „Erziehungslehre Schönstatts“ Josefa Englinga jako osobnost, která usilovala o propojenost všedního života s duchovním. Josef Engling umírá v 1. světové válce.¹⁰² V roce 1937 byla od Annette Naillis napsána kniha „Werktagsheiligkeit“.

Svatost všedního dne znamená propojit každodenní život s Bohem. „Boha hledat, Boha najít, Boha milovat ve všech věcech, lidech,

⁹⁹ Srov. Katechismus katolické církve, s. 389, 499; *Gaudium et spes* čl. 33-34. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, s. 208.

¹⁰⁰ Srov. v kapitole historie Schönstattského hnutí.

¹⁰¹ Chceme se učit sami sebe vychovávat pod ochranou P. Marie v pevné, svobodné, kněžské charaktery. Rozvedení a provedení této zásady nás bude zaměstnávat po celý rok. Dnes vám k tomu podám jen několik vysvětlivek. My se chceme učit. Nejen jenom vy, nýbrž i já. Chceme se od sebe navzájem učit. Neboť nikdy se nepřestaneme učit, zvláště ne v umění sebevýchovy, jež je přece činem, dílem, prací našeho celého života. Chceme se učit, ne jen teoreticky: tak a tak se to musí dělat, tak je to správné, tak je to pěkné, pro mne za mne třeba i nutné.

¹⁰² Srov. v kapitole historie Schönstattského hnutí.

událostech.¹⁰³ Začít např. ranním zasvěcením¹⁰⁴, obnovou každodenního životního ideálu¹⁰⁵ a během dne propojovat své všední povinnosti mimořádným způsobem nebo jako „plnění povinností svého životního stavu co nejdokonaleji z úplné lásky k Bohu“.¹⁰⁶ P. Kentenich formuloval definici svatosti všedního dne v roce 1932:

„Svatost všedního dne je harmonie mezi bezvýhradným a upřímným přilnutím k Bohu, k práci a k bližnímu ve všech podmínkách života; je to harmonie, která Boha těší.“¹⁰⁷

Podle ideálu „svatosti všedního dne“ bychom měli svůj život, práci i poslání spojovat s Bohem, a to takovými formami, které jsou pro konkrétního člověka nejpřiměřenější. *Lumen Gentium* vyzývá všechny křesťany k povolání ke svatosti.¹⁰⁸ Ve spiritualitě všedního dne jsou konkretizovány různé aspekty schönstattske spirituality. Nemůžeme tedy od sebe striktně oddělovat již výše zmiňované tři dimenze schönstattske spirituality, jelikož spolu neoddělitelně souvisí a dá se i říci, že schönstattska spiritualita se uskutečňuje v úsilí o každodenní svatost, o utváření nového člověka.

4.2.3.1 Modlitba a rozjímání

Jak už bylo zmíněno výše, každodenní život má být úsilím o svatost. Je tedy důležité, aby byl život stále propojen s Božím Duchem. S tím souvisí i každodenní duchovní život. Hnutí nepředepisuje žádnou konkrétní formu modlitby¹⁰⁹ či modlitební formy. P. Kentenich doporučoval určitou metodu schönstattskeho rozjímání. Občas ji nazýval *stavěním žebříku Boží prozřetelnosti*. Jindy ji zase označoval jako *vychutnávání Božích milostí*. Způsob tohoto rozjímání je velice

¹⁰³ „Gott suchen, Gott finden, Gott lieben in allen Dingen, Menschen und Ereignissen.“ - Ignác z Loyoly; H. BRANTZEN, *Werktagshelligkeit*. In: H. BRANTZEN (Hrsg.), *Schönstatt Lexikon*, s. 429.

¹⁰⁴ Ranní zasvěcení většinou probíhá modlitbou: „Maria, Matko má, Královno, tobě se úplně obětuji. Na důkaz své oddanosti zasvěcuji ti dnes své oči, své uši, svá ústa, své srdce, sebe sama docela. Protože náležím tobě, dobrá Matko, chraň, vychovávej a používej mě. Jsem tvé dítě a tvé vlastnictví.“

¹⁰⁵ Srov. V kapitole 4.2.2.1 Osobní ideál.

¹⁰⁶ J. NIEHAUS, *200 otázek o Schönstattu*, s. 66.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 66.

¹⁰⁸ *Lumen Gentium* čl. 32. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, s. 69.

¹⁰⁹ Základní specificky Schönstattske modlitby budou uvedeny v příloze.

jednoduchý. Každý den projít uplynulých 24 hodin nebo události, které se staly: Co mi tyto události říkají? Jak jsem na ně reagoval? Je důležité, aby tyto události pronikly do nitra duše, do celé osoby. Pak hledat „výhodný bod Boží prozřetelnosti“ a ptát se: „Bože, co mi chceš říci?“.

Druhým krokem je obrácení mysli do budoucna, na dalších 24 hodin. Ptát se: „Bože, co chceš dnes skrze mne uskutečnit?“¹¹⁰ Nabídnout se Bohu. Tato nabídka souvisí již se zmiňovanou vírou v Boží prozřetelnost a zasvěcením formou *inscriptio*.

Schönstattské hnutí vždy rozvíjelo hlubokou eucharistickou zbožnost. Není tedy divu, že sekulární institut Schönstattských Mariiných sester, tak i Schönstatt Patres, mají své adorující členy, pro které je adorace hlavním cílem apoštolátu.

4.2.3.2. Organické a mechanistické myšlení

S úsilím o posvěcování všedního dne souvisí to, jak jej jedinec prožívá. Na jeho prožívání má významný vliv, jak se daný jedinec o sobě a světě kolem sebe naučil přemýšlet. Této oblasti se týkají myšlenky otce Kentenicha o organickém a mechanistickém myšlení. Již ve 30. letech kritizoval otec Kentenich způsob myšlení v moderní době. Nazýval ho mechanistickým, nebo-li separatistickým myšlením. Mechanistické myšlení je ten typ myšlení, který se při své analytické činnosti zpravidla odděluje od celkového kontextu, od vzájemných souvislostí a syntézy. Má tendenci uvažovat o lidských bytostech, osobních vztazích a organických skutečnostech analytickým, neosobním způsobem, tedy stejně jako se uvažuje například o strojích. Proto je tento způsob myšlení nazýván mechanistickým. P. Kentenich poukázal na čtyři hlavní oblasti tohoto umělého oddělování a izolování:

1. Oddělování myšlenek od života,
2. oddělování Boha jako prvopříčiny od druhopříčin,¹¹¹
3. oddělování životních procesů, které patří k sobě,

¹¹⁰ Tamtéž, s. 68.

¹¹¹ Druhopříčinami se rozumí všechny stvořené bytosti, věci a přírodní síly, které se označují výrazem „příčiny“, protože pomáhají utvářet svět a dějiny. Tyto příčiny jsou „druhotné“, protože byly stvořeny Bohem. Srov. Katechismus katolické církve, s. 306-308.

4. oddělování myšlenek, které patří k sobě.¹¹²

Člověk je stvořen v závislosti na věcech, lidech, proto o něm nemůžeme přemýšlet izolovaně, mimo kontext rodiny, přátel, osobních vztahů. Jen v souvislostech poznáme jeho podstatu. Ale mechanistické myšlení tímto způsobem „uvažuje“. Člověka nevidí ve všech souvislostech, ve vztazích. Následky mechanistického myšlení ovlivňuje organismus vazeb dvěma způsoby:

1. Je celkově slepé k významu vazeb nebo se spokojuje pouze s jejich minimální reflexí, ale právě tyto vazby nás činí lidmi. Nevidí žádný užitek v pěstování vztahů, a to i v pěstování vztahů s Pannou Marií a se svatými („Vždyť mohu jít přímo k Bohu!“) a přichází tím o bohatství mnoha způsobů, kterými můžeme přistupovat k Bohu.
2. Mechanistické myšlení umenšuje a ničí hodnoty a oběti, které jsou zapotřebí pro to, aby vazby zapustily kořeny a rostly.

Protikladem mechanistického myšlení je organické myšlení. Označuje zdravý způsob myšlení, které respektuje život jako organismus, to znamená v živém kontextu vazeb a vztahů. Na místo oddělování spojuje ty aspekty života, které spolu souvisejí:

1. myšlenky a život,
2. Boha, Prvotní příčinu (Prvopříčinu) a všechny druhopříčiny,
3. životní procesy, které patří k sobě,
4. myšlenky, které patří k sobě.¹¹³

Organické myšlení vytváří syntézu a dává do souvislostí. Nestaví určité skutečnosti mechanicky proti sobě (např. Boha proti světu, víru proti rozumu, Ježíše proti církvi apod.), ale hledá mezi tím vzájemné souvislosti. Otec Kentenich zdůrazňoval, že „uzdravení“ nezáleží jen na změně myšlení, ale i na správnosti organické lásky a organického života. Život podle svatosti všedního dne je harmonické spojení: s Bohem, se stvořením, s věcmi.

¹¹² J.NIEHAUS, *200 otázek o Schönstattu*, s. 78.

¹¹³ Tamtéž, s. 80.

Shrneme-li celou spiritualitu Schönstattského hnutí, můžeme vnímat, že ve svém osobitém přístupu postupuje od člověka, jeho originality a potřeb směrem k Bohu. Tím naplňuje znaky spirituality zdola, o níž bylo pojednáno výše v kapitole věnované obecné spiritualitě.

4.2.4 Význam schönstattské spirituality v kontextu výzev

Druhého vatikánského koncilu

Každá spiritualita si hledá konkrétní místo v celku církve. Jak lze pochopit z dějin Schönstattského hnutí, cesta ke schválení tohoto hnutí nebyla jednoduchá. Otec Kentenich se musel od hnutí dokonce i odloučit, aby bylo možné ukázat, zda toto hnutí přináší plody i bez jeho působení.

Již od konce 40. let 20. století P. Kentenich hovořil o „církvi na novém břehu“ nebo o „církvi na nejnovějším břehu časů“. Byla to nářezka na úplně novou éru a také na řadu úkolů, kterým bude muset církev čelit při svém úsilím o evangelizaci světa. Církev se má „stát duší“ světa a to se stalo velmi aktuální právě po skončení Druhého vatikánského koncilu. Koncil se obrací ke všem křesťanům, aby vyložil, jak chápe přítomnost a působení církve v dnešním světě. Uvědomuje si, že úzkost lidí naší doby, zvláště chudých a všech, kteří nějak trpí, je i radostí a nadějí, smutkem a úzkostí Kristových učedníků.¹¹⁴ Církev má sloužit konkrétnímu člověku, tento úkol leží jednak na církvi jako celku, ale také na konkrétním jednotlivci, který je „údem Kristovým“ (srov 1. Kor 12,12). Církev však právě dnes velmi potřebuje „lidi činu“, kteří mají odvahu vydat se do neznáma a přinést z výzkumné výpravy granátové jablko, hrozny a fíky (srov. Nm 13,23).¹¹⁵

Otec Kentenich, jako kdyby předvídal, uvědomoval si již na počátku zakládání Schönstattu důležitost apoštolátu. Proto zakládá „Apoštolský svaz“ a „Apoštolskou ligu“. Obě formy se sjednotily pod názvem „Apoštolské Schönstattské hnutí. Snahou tohoto hnutí bylo a je nábožensko-mravní obnova církve a světa v každé oblasti lidského života.

¹¹⁴ *Gaudium et spes* čl. 1-2. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, s. 183.

¹¹⁵ B. SECONDIN, *Nová hnutí v církvi*, Karmelitánské nakladatelství Kostelní vydří, 1999, s. 98.

Jít za konkrétním člověkem, v konkrétní situaci, na konkrétním místě a nenásilnou formou ho obeznámit s Kristovým poselstvím a zprostředkovat mu Kristovu milost.¹¹⁶ Aby se člověk stal dobrým „apoštolem“, hlasatelem evangelia, toho může dosáhnout jen díky ucelené výchově. Výchova k apoštolátu předpokládá ucelené obecně lidské vzdělání, přizpůsobené vlohám každého jednotlivce. Především se však musí laik naučit plnit poslání Krista a církve tím, že žije z víry v božské tajemství stvoření a vykoupění a je veden Duchem svatým, který oživuje Boží lid a pobízí všechny, aby milovali Boha Otce a v něm svět a lidi. Takovou výchovu je nutno považovat za základ a podmínku každého plodného apoštolátu.¹¹⁷ Každé hnutí či skupina má určitou formu výchovy svých členů, na základě charismat, která jí byla dána skrze Ducha svatého. Biskup Plotti píše: „Je nutné rozvíjet skutečnou církevní spiritualitu, v níž může každé charisma nabídnout něco speciálního, aniž by směřovalo k potlačení jiných charismat nebo se projevovalo jako jejich protiklad. Žádné charisma není tak specifické, aby se bohatá tradice církve zredukovala pouze na tuto jedinou hodnotu...“¹¹⁸

Schönstattské hnutí právě na výchovu svých členů klade velký důraz. Na základě propracovaného výchovného úsilí, o kterém bylo pohovořeno již v kapitole o pedagogice Schönstattského. hnutí, připravuje své členy k apoštolskému poslání a sebevýchově. Otec Kentenich si uvědomoval, že pokud se člověk nebude snažit stávat se „novým člověkem“, nemůže dobře apoštolsky působit, a tímto směrem směřoval veškerou svou činnost. Jeho cílem byla záchrana a obnova spásonosného poslání západního světa.¹¹⁹ Měl vizí, kterou se snažil uskutečnit. Jednalo se o vytvoření „Apoštolské světové konfederace“. Ta označuje konfederaci všech apoštolských sil v rámci katolické církve. Tento koncept pochází od sv. Vincenta Pallottiho, který usiloval o překonání malicherné a úzkoprsé rivality mezi mnoha řády a kongregacemi v touze nahradit ji duchem spolupráce a vzájemné podpory. Jedním z předpokládaných úkolů takové organizace by mohla být pomoc

¹¹⁶ *Dekret o apoštolátu laiků* čl. 8. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, s. 393.

¹¹⁷ *Tamtéž*, 29, s. 409.

¹¹⁸ B. SECONDIN, *Nová hnutí v církvi*, s. 106.

¹¹⁹ Otec Kentenich nazýval západní křesťanství tzv. okcidentem.

při překonávání napětí a antagonismů mezi různými apoštolskými skupinami. Bohužel tato jeho vize se nikdy neuskutečnila.¹²⁰

Hlavním cílem Schönstattského hnutí je apoštolát. Svoji propracovanou spiritualitou usiluje o utváření křesťanských osobností, které mají hluboký vztah z Bohem a rozhodly se podle svých schopností jít na Boží vinici (srov. CHL 2). Hnutí neurčuje svým členům konkrétní apoštolát, ale vybízí, aby byli „uprostřed světa“. I rozhodnutí otce Kentenicha, o tom, že schönstattské komunity zasvěceného života budou sekulárními instituty, tomu nasvědčuje. Život, tady a teď, uprostřed lidí dnešní doby a ne za zdmi kláštera. Schönstattská spiritualita vychází ze všedního života, a proto může oslovit každého, i když není členem tohoto hnutí. Důraz na každodenní život, na hluboký osobní vztah s Marií a díky ní s Bohem utváří každého jednotlivce. V této spiritualitě, jako v každé jiné, je důležité, aby každý poznal sebe sama a aplikoval konkrétní duchovní prostředky v souladu s vlastním temperamentem a svými specifickými klady i zápory. Cílem spirituality otce Kentenicha bylo, aby každý zakusil ten jedinečný vztah, jako on sám, s Marií a s Bohem a na základě jeho byl proměněn, a tím i posílen k apoštolátu. Tento osobní vztah s Marií má mít pro každého uzdravující rozměr. I když jsme o spiritualitě zdola nehovořili jako o jednoznačné alternativě, můžeme Schönstattské hnutí právě sem zařadit. Nejdříve poznej sám sebe a pak můžeš poznat Boha. Snaha o svatost, víra v Boží prozřetelnost, stávání se novým člověkem to má být úkol každého křesťana, nejen toho, který patří k hnutí. Posynodní apoštolský list *Christifideles laici* hovoří jasně: Povolání laiků ke svatosti vyžaduje, aby život podle Ducha nacházel výraz především v jejich začlenění do časných skutečností a v jejich účasti na pozemských činnostech. Apoštol nás znovu vybízí: "Všechno, cokoli mluvíte nebo děláte, čiňte ve jménu Pána Ježíše a skrze něho děkujte Bohu Otci" (Kol 3,17). Koncil obrací apoštolova slova k laikům a výslovně prohlašuje: "Ani rodinné starosti, ani jiné světské záležitosti nemají zůstat vně duchovního života." A synodní otcové řekli: "Jednota života laiků má rozhodující význam. Musejí se posvěcovat ve svém každodenním

¹²⁰ J. NIEHAUS, 200 otázek o Schönstattu, s. 31.

pracovním a společenském životě. Aby splnili své povolání, musí laici chápat své každodenní konání jako možnost spojení s Bohem a plnění jeho vůle, jakož i jako službu druhým lidem, aby je vedli v Kristu ke společenství s Bohem."¹²¹

Schönstattská spiritualita pramení z osobního vztahu k Marii. Ze zasvěcení, z nabídnutí svých schopností, dovedností Marii. Je ucelenou a novou spiritualitou, ale zároveň vychází z každodenního života, a proto si z ní každý křesťan může vzít něco, co ho osloví, i když není členem hnutí.

Ti, kteří se rozhodnou a přijmou úmluvu lásky za svou, a dobrovolně se zasvěť Panně Marii, včetně rozměrů apoštolátu, sebevýchovy, lásky k církvi, svatosti všedního dne, víry v Boží prozřetelnost jsou připraveni pomáhat Panně Marii v dosažení cílů, které uskutečňuje jménem svého syna.

5 SCHÖNSTATTSKÉ HNUTÍ V ČR

Počátky působení Schönstattského hnutí na území dnešní České republiky sahají do roku 1939 díky kontaktům hradeckých studentů teologie,¹²² ale jeho významnější rozkvět můžeme pozorovat zejména od konce 80. let 20. století.

¹²¹ Jan Pavel II, *Christifideles laici čl. 17*, Zvon – české katolické nakladatelství, Praha, 1990, s. 29.

¹²² Jednalo se o Petra Štěpánka a Albína Bachla.

Těsně před vypuknutím druhé světové války si v srpnu roku 1939 zvolila skupinka bohoslovců, která poznala hnutí, za své hlavní sídlo kapličku v Rokoli. Malá zapomenutá kaplička se stala místem, kde právě v roce 1939 prvních sedm kněží uzavřelo úmluvu lásky s Pannou Marií, a začal zde probíhat hluboký duchovní život. Bylo vytvořeno centrum hnutí v Čechách.¹²³ Postupně se rozvíjely jednotlivé složky a v roce 1941 odchází do Německa první česká dívka, aby se stala členkou sekulárního institutu Mariiných sester a po válce jich bylo již devět. Působení těchto sester trvalo až do roku 1951, kdy byly donuceny státní mocí odejít do civilu. Většinou odešly do továren a dělnických zaměstnání. Část odešla do Nového Hrádku, který leží v blízkosti Rokole a tajně se staraly o schönstattskou kapličku. V roce 1957 jich bylo sedm zatčeno a uvězněno. Společnost sester však pracovala dál.¹²⁴ V období pražského jara se začalo uvažovat o stavbě domku vedle schönstattské kapličky v Rokoli. Tento záměr se i přes nepřízeň dalších poměrů uskutečnil v roce 1974, kdy byl postaven centrální dům nejen pro sestry, ale i pro ostatní členy hnutí. Díky působení sester složila 22.8.1961 svoje skupinové zasvěcení i první skupina maminek. Od počátku 80. let začal rozvoj rodinného díla v naší vlasti. Za dob totality nebylo možné Schönstatt navštěvovat, proto se stále více lidí soustředilo okolo domečku Mariiných sester v Rokoli. Přes emigrantskou vlnu z roku 1968 k nám začíná pronikat více informací o jednotlivých složkách schönstattského díla. V Německu a ve světě vzniká a velmi se rozvíjí Institut rodin a Institut kněží Schönstatt-Patres. U nás se objevuje snaha o oddělení složky maminek a rodin. První rodinou, která se rozhodla založit svazový kurz, se stává rodina z Brna v roce 1981 a postupně soustředí kolem sebe další čtyři rodiny.

Po pádu komunistického režimu se otevírají nové možnosti pro kontakty české schönstattské rodiny s německým Schönstattským hnutím a již v 90. letech se uskutečnila pouť do Schönstattu. V tomto období probíhají také nutné kontakty s vedením jednotlivých společností a složek díla. Jedná se především o uznání složek vzniklých v České

¹²³ A. KUBALCOVÁ, *Diplomová práce - Rodinné exercicie – pastorační projekt Schönstattského hnutí rodin v ČR*, Katedra pastorální a spirituální teologie CMTF UP v Olomouci, 2005.

¹²⁴ Sestra M. Václava, <http://www.diecezehl.cz/institute/drc-2ro.php>, z 2. 9. 2006.

republiky v průběhu totality, obstarání stanov a jejich oficiální začlenění do díla.¹²⁵

5.1 Činnost Schönstattského hnutí v ČR

V současné době působí v České republice Schönstattské sestry Mariiny, institut diecézních kněží, Schönstatt Patres, Paní ze Schönstattu a institut schönstattských rodin. Dále svaz žen, apoštolský svaz rodin, apoštolská liga a poutní hnutí matek, žen, mužů, chlapecké a dívčí mládeže, rodin a nemocných. V této práci bude pojednáno jen o početně nejrozšířenějších složkách Schönstattského hnutí.

5.1.1 Schönstattské sestry Mariiny v ČR

Schönstattské sestry Mariiny se věnují zejména výchově dívek, žen a rodin v ČR. Jejich posláním je apoštolát v rámci Schönstattského hnutí i celé církve. Věnují se děvčatům od školních let, pořádají pro ně tzv. Šelety - schönstattské letní tábory, různá setkání, duchovní obnovy (pro starší děvčata). Ve spolupráci s kněžími se podílejí na přípravě podzimních setkání "nejen schönstattské mládeže" nazývaných JuFe (Jugend Festival). Každý rok se tohoto setkání rozděleného do dvou věkových kategorií účastní okolo 200 mladých lidí. Sestry se také věnují přípravě dívek na uzavření "úmluvy lásky s P. Marií" a duchovnímu doprovázení. Některé pracují jako katechetky nebo pastorační asistentky.

Neprovdané ženy se sdružují v tzv. ligu žen, kterou sestry duchovně inspirují. Samostatnou složkou Schönstattského hnutí jsou maminky, kterých je v ČR asi 300. I tuto skupinu vede jedna ze schönstattských sester. Pořádá pro ně pravidelné duchovní obnovy, schází se s vedoucími skupinek, zajišťuje spojení se Schönstattem a mezinárodní spolupráci. Nedílnou součástí Schönstattského hnutí jsou i rodiny. Sestra zde má na starost výchovu v noviciátě institutu a svazu rodin a zúčastňuje se i

¹²⁵ A. KUBALCOVÁ, *Diplomová práce - Rodinné exercicie – pastorační projekt Schönstattského hnutí rodin v ČR*, Katedra pastorální a spirituální teologie CMTF UP v Olomouci, 2005.

exercicií rodin pořádaných v létě. Tyto exercicie jsou otevřené i jiným rodinám, každý rok probíhá několik turnusů a úspěšně působí na upevnění manželství a rodiny.

Jednou z dalších iniciativ je projekt "Putovní svatyňka", který je zaměřen na pastorační rodin i lidí na okraji či mimo církev. Projekt se rozběhl v rámci přípravy na jubilejní rok 2000. Okruhem zhruba 10 domácností putuje každý měsíc milostný obraz P. Marie - Matky Třikrát Podivuhodné. Smyslem je přinést Ježíše skrze Marii i na místa, kde není smysl pro duchovní věci, kde se cítí lidé sami, k nemocným, do rodin. Tato "návštěva" není podmíněna společnou modlitbou, či nějakým rituálem. Pouze souhlasem místního kněze a lidmi, ochotnými vytvořit putovní okruh. Jsou zkušenosti s tím, že mnoho lidí skrze tento projekt nachází cestu k modlitbě, ke svátostem, do církve. Rodiny se snaží během návštěvy svatyňky být spolu, něco pěkného prožít, hrát si s dětmi apod.

Mariiny sestry mohou pracovat i v civilních povoláních a všude "být druhou Marií" a tím napomáhat k nové evangelizaci. Plodnost tohoto apoštolátu se ukázala především v době totality, kdy sestry pracovaly na různých místech: v továrnách, nemocnicích, atd.

Sestry se starají také o poutní místo v Rokoli, kde je jejich provinční dům. Staré a nemocné sestry zde pomáhají svojí modlitbou a obětí.¹²⁶

5.1.2 Schönstattske rodiny

V ČR existují všechny typy schönstattske společností rodin, tzn. svaz, institut i liga. Jejich přínos církvi či společnosti není prioritně vázán na konkrétní typ společnosti, ale jde o upřímnou snahu naplňovat poslání dané rodiny v celku církve a společnosti.

Rodiny ve svazovém společenství prochází několikaletou duchovní formací - se zaměřením na nalézání osobního ideálu, osvojení prostředků sebevýchovy, nalézání cesty k žití evangelijních rad. Jinými slovy - snaží se jít po cestě, která vede k naplňování Boží představy o každém na

¹²⁶ Zpracováno podle poznámek sestry M. Václavy, schönstattske sestry Mariiny.

konkrétním místě v konkrétní situaci, například na pozici manžela, rodiče, kolegy, přítele, souseda...

Konkrétně schönstattské rodiny připravují setkání manželských párů se zaměřením na harmonizaci rodiny, exercicie pro rodiny. V rámci projektů „Rodiny pro rodiny“, který probíhá od roku 2004 a je podporován Ministerstvem práce a sociálních věcí probíhají různé kurzy. Od roku 1994 prošlo těmito kurzy cca 520 manželských párů a trvale probíhají kurzy pro snoubence, novomanžele a pro mládež. Projekt je zaměřen na pořádání vzdělávacích akcí pro stávající partnery, manžele a jejich rodinu s cílem harmonizace a zkvalitnění vzájemných partnerských vztahů a rodinného života – jedná se o šestidenní vzdělávací kurzy, víkendové vzdělávací kurzy, cykly odpoledních seminářů, přednášky a besedy. Zajišťují také kurzy přípravy snoubenců na manželství a rodičovství, semináře pro výchovu k odpovědnému partnerství pro dospívající mládež a mladé lidi s cílem umožnit mládeži nalezení hodnot trvalého manželství, hodnotu vlastní osobnosti a správného poznání a pochopení instituce manželství a rodičovství jako trvalého životního úkolu. Součástí projektu jsou i tzv. vztahové víkendy určené rodičům a jejich dospívajícím dětem s cílem zkvalitnit vzájemné vztahy v rodině. Těžiště projektu spočívá v týdenních vzdělávacích kurzech pro harmonizaci manželství, již se zúčastňují celé rodiny (rodiče s dětmi různého věku – od kojenců po teenagery).¹²⁷

Během roku tedy probíhají tyto akce:

- víkendová setkání matka – dcera,
- víkendová setkání otec – syn,
- kurzy přípravy na manželství,
- speciální kurzy pro dospívající,
- příprava snoubenců,
- týdenní letní vzdělávací kurzy.

5.1.3 Schönstatt Patres

¹²⁷ Projekt Schönstattského hnutí „Rodiny pro rodiny“.

Bohužel v současné době působí v ČR jen dva Schönstatt Patres

P. Zdeněk Králík a P. Ladislav Štefek, který v současné době slouží v bavorském Mnichově, tudíž je v ČR jen částečně. Další tři se připravují na kněžské povolání v Německu. Jejich hlavním cílem je působit na formaci chlapců, mužů a rodin. Zaměřují se rovněž pořádání různých exercicií pro členy hnutí. Schönstatt Patres jsou plně k dispozici pro službu celému hnutí. P. Králík také působí v studentském kostele Nejsvětějšího Salvátora.

5.1.4 Schönstattská mládež

Pro schönstattskou mládež jsou připravovány zimní a letní tábory.¹²⁸ Dále podzimní setkávání mládeže, tzv. JuFáče (JugendFest), formační setkávání vedoucích a pravidelné regionální setkávání dětí.

5.1.5 Svazové ženy

Schönstattský svaz žen je mezinárodním společenstvím laiků. Jeho členkami jsou zaměstnané neprovdané ženy žijící podle evangelních rad uprostřed světa. Netvoří komunitu a nemají ke společenství žádné právní závazky. Společenství je tedy charakterizováno vnější svobodou a současně vnitřním upoutáním.

V České republice pro Schönstattské hnutí pracuje celkem osm svazových žen, z nich dvě působí ve svazovém domě ve Slavoňově, nedaleko Rokole. Tento dům dostal název Mariina zahrada a je centrem Schönstattského svazu žen. Ženy se zde setkávají jednou měsíčně. Kromě toho slouží dům dalším složkám Schönstattského hnutí v České republice. Svazové ženy působí rovněž vedle svého civilního povolání jako katechetky a pastorační asistentky.

¹²⁸ V zimě tzv. Šezity, v létě letní chaloupky tzv. Šelechy a Šelety – Schönstattské letní tábory.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo seznámit se Schönstattským hnutím a jeho spiritualitou. Jelikož toto hnutí vzniklo až na počátku 20. století a na území dnešní České republiky se dostalo až před 2. světovou válkou, potom v době komunismu - jako všechny ostatní řády a hnutí bylo zakázáno – dostalo se do podvědomí mezi katolickou veřejnost až koncem 80. let dvacátého století. Ani v současné době nezná toto hnutí a jeho spiritualitu v České republice velké množství katolíků. Právě proto si tato práce vytkla za cíl seznámit s hlavními pilíři schönstattské spirituality.

Když jsem si vybírala téma diplomové práce, netušila jsem, jak složité bude najít základní informace, jak o dějinách Schönstattského hnutí, tak o jeho spiritualitě. V českém jazyce existuje velice málo přeložených titulů a většina knih je v německém jazyce. Díky kontaktům, které jsem měla se členy tohoto hnutí, se mi snad podařilo získat základní literaturu jak v češtině, tak i v němčině.

V úvodní kapitole jsem stručně seznámila s pojmy spiritualita a spirituální teologie a dále se věnovala jen spiritualitě jako konkrétní realizaci našeho prožívání vztahu k Bohu. Tato kapitola se zabývala spiritualitou jako takovou, vznikem jednotlivých spiritualit a jejich rozdělení v rámci katolické církve. Z těchto základních údajů vycházely další kapitoly práce.

Schönstattské hnutí vznikalo na počátku 20. století, tudíž jeho dějiny a spiritualita jsou těsně spjaty s životem zakladatele P. J. Kentenicha, proto bylo věnováno dějinám hnutí a osobnosti P. Kentenicha více prostoru. V průběhu dějin hnutí postupně vznikaly jeho jednotlivé složky. Cílem bylo ukázat, že Schönstattské dílo má místo pro všechny ty, kteří myslí svůj život víry vážně a chtějí se zasvětit Panně Marii. Kněží v něm mohou životem ve společenství nacházet zázemí pro svoji pastorační službu, čerpat podněty a posilu pro naplňování svého kněžského povolání. Muži a ženy toužící po důsledném naplňování evangelních rad mohou žít začlenění do tohoto společenství život odevzdaný Kristu a Marii obdobně jako osoby, které žijí zasvěceným životem, a zároveň žít ve světě a apoštolsky v něm působit. Osoby, které žijí přímo ve světě, ve své rodině a zaměstnání mají možnost si najít podle svého stavu určitou složku hnutí, která jim vyhovuje (rodiny, mládež, děti, nemocní apod.), a tak naplňovat Kristův příkaz: „Jděte do celého světa...“(Mk 16,15).

Schönstattské hnutí má rozmanité členění, ale jednotnou spiritualitu, která je jedinečným a hlubokým způsobem spjata s Pannou Marií. Velký vliv na to měl osobní vztah zakladatele P. Kentenicha. Tato kapitola měla za úkol popsat tři základní rozměry schönstattské spirituality: spiritualitu úmluvy, spiritualitu nástroje a spiritualitu všedního dne.

Závěr práce se věnoval dějinám a působení jednotlivých složek hnutí v ČR.

Ke konci práce bych chtěla shrnout poznatky, které podle mého názoru vycházejí ze spirituality Schönstattského hnutí a mohou být přínosem pro současnou církev.

Život P. J. Kentenicha a vznik Schönstattského hnutí dokládají, že Bůh k nám hovoří v dějinách skrze konkrétní situace, příběhy, osoby. Lze to chápat jako aktualizaci Zjevení s konkrétními konturami. Tato zkušenost zakoušení Boží „mluvy“ navazuje na zkušenost prožívání Božího působení, a zapadá tak do dějin spásy. Představuje ono znamení času, kdy Bůh hovoří v konkrétní době a situaci k určitému člověku, který odpovídá na jeho podněty.¹²⁹

Velmi osobní vztah Josefa Kentenicha k Panně Marii vedl a vede jeho následovníky k osobnímu prožívání víry. Maria se stává přítelkyní a vztah s ní pomáhá člověku, aby se stával stále lepším.¹³⁰ Právě osobní prožívání víry, vedení ke zralosti jedince i význam společenství, jak to Schönstattské hnutí dokumentuje, je inspirací pro život celé církve a připomíná jí její identitu a kořeny. Spojení osobní spirituality a rozměru společenství s angažovaností ve společnosti je důležitým přínosem zejména pro církev v ČR, která dlouho žila pod útlakem vytěsněna na okraj společnosti, bez možnosti podstatnějšího vlivu a angažování v okolním světě, tak jak je to jejím posláním na základě hlásání evangelia.

¹²⁹ Srov. v kapitole Vznik jednotlivých spiritualit 1.4.

¹³⁰ Srov. ideál nového člověka v kapitole Duchovní život a úmluva lásky 4.2.1.1.

PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY:

Pramenná:

Bible, český ekumenický překlad, Praha: Česká biblická společnost, 1995. ISBN 80-85810-08-5

BRANTZEN, Hubertus, KING Herbert, PENNERS Lothar, POLLAK, Gertrud, SCHLOSSER, Herta, SCHMIEDL, Joachim, WOLF, Peter, Vallendar-Schönstatt: *Schönstatt Lexikon*, Patris Verlag, 1996. ISBN 3-87620-195-0

DE FIORES, Stefano, GOFFI, Tullio, *Slovník Spirituality*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-338-9

Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon – české katolické nakladatelství, 1995
ISBN 80-7113-089-3

Katechismus katolické církve, Praha: Zvon – české katolické nakladatelství, 1995. ISBN 80-7113-132-6

KING, Herbert, *Marianische Bundesspiritualität. Ein Kantenich Lesebuch*, Vallendar-Schönstatt: Patris Verlag GmbH, 1994. ISBN 3-87620-177-2

Kodex Kanonického práva, Praha: Zvon – české katolické nakladatelství, 1994. ISBN 80-7113-082-6

KUBALCOVÁ, Alexandra, *Rodinné exercicie – pastorační projekt Schönstattskeho hnutí rodin v ČR*. Diplomová práce, Olomouc: Katedra pastorální a spirituální teologie CMTF UP, 2005

MENGEDODT, Karl – Heinz, POLLAK, Gertrud, SCHMIEDL, Joachim, *In seinem Herzen ein Feuer*, Vallendar-Schönstatt: Patris Verlag GmbH, 1999. ISBN 3-87620-213-2

NIEHAUS, Jonathan, *200 otázek o Schönstattu*, Brno: nakladatelství Sypták, 2004. „Bez ISBN“

URIBURU, Esteban, *Říkají mu Otec*, Praha: Česká provincie Schönstattských sester Mariiných, 1997. „Bez ISBN“

Sekundární:

BROŽ, Jaroslav, *Duch svatý. Princip duchovního života podle biblických pramenů*, In: *Communio* 4/2005. „Bez ISBN“

FIORENZA, S., Francis, GALVIN, P., John, *Systematická teologie 2*, Brno: CDK a Vyšehrad, 1991. ISBN 80-85959-26-7

DUPLACY, Jean, GEORGE, Augustin, GRELOT, Pierre, XAVIER, Léon Dufour, GUILLET, Jacques, LACAN, Marc-Francois, *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1981. „Bez ISBN“

DOWNEY, Michael (Editor), *The New Dictionary of Catholic Spirituality*, Minnesota: The Liturgical Press Collegeville, 1993. ISBN 0-8146-5525-4

FRANZEN, August, *Malé církevní dějiny*, Praha: Zvon – České katolické nakladatelství, 1992. ISBN 80-7113-008-7

GAILLOT, Jacques, GOMBAULT, Alice, DE LOCHT, Pierre, *Ein Katechismus, der Freiheit atmet*, Küssnacht: Edition K. Haller, 2004. ISBN 3-905585-04-9

GRÜN, Anzelm, DUFNER, Meinrad, *Spiritualita zdola. Překročit svůj vlastní stín*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-559-4

HAAS, Adolf, *Studijní texty ze spirituální teologie I. Axiomy duchovního života*, Olomouc: Centrum Aletti, 2003. ISBN 80-86045-98-6

HURT, Božetěch, *Dějinný vývoj české schönstattské rodiny. Pracovní text*. „Bez ISBN“

<http://www.familienbund.net/>, 15. 8. 2006.

<http://www.schoenstatt.cz>, 31. 8. 2006

http://www.kath.de/schoenstatt/s_info/lexikon_blankovollmacht.htm, 3. 8. 2006

http://www.kath.de/schoenstatt/s_info/lexikon_inscriptio, 3. 8. 2006

<http://www.diecezehk.cz/institute/drc-2ro.php>, 15. 7. 2006

JONES, Cheslyn, WAINWRIGHT, Geoffrey, YARNOLD, Edward (Editors), *The Study of Spirituality*, London: SPCK, 1992. ISBN 0-281-04150-4

KOHUT, Pavel Vojtěch, *Úvod do spirituální teologie. Schéma č. 15 k přednáškám*, <http://ktf.cuni.cz/~kohut/>, 1. 5. 2005

MENGEDODT, Karl – Heinz, POLLAK, Gertrud, SCHMIEDL, Joachim, *Wer eine Sendung hat...*, Vallendar-Schönstatt: Patris Verlag GmBh, 2003. ISBN 3-87620-250-7

MILFAIT, René, „*Chceš být zdravý?*“ *Vybrané biblické obrazy a znamení pro porozumění člověku a jeho určení*, Praha: Sít', 2005. „Bez ISBN“

MONNERJAHN, Engelbert, *Schönstatt – eine Einführung*, Vallendar-Schönstatt: Patris Verlag GmBh, 1993. ISBN 3-920849-61-2

NAILIS, Maria Annette, *Posvěcení všedního dne*. Brožúrka přeložena pro potřebu Schönstattských sester Mariiných. „Bez ISBN“

Projekt Schönstattského hnutí „Rodiny pro rodiny“

Redemptoris Mater, O blahoslavené Panně Marii v životě putující církve, Praha: Zvon – české katolické nakladatelství, 1995. ISBN 80-7113-116-4

SECONDIN, Bruno, *Nová hnutí v církvi*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-391-5

SHELDRAKE, Philip, *Spiritualita a historie*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-017-9

SHELDRAKE, Philip, *Co je spiritualita?* In: Teologický sborník, 4/99. „Bez ISBN“

SCHÜTZ,Christian, *Christliche Spiritualität*. In: *Praktisches Lexikon der Spiritualität*, Freiburg im Breisgau: Verlag Herder, 1988. ISBN 3-451-21063-0

VELLA, Elias, *Duch svatý – Pramen života*, Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2006. ISBN 80-7195-043-2

ZUBERT, Wenenty Bronislaw, *Řeholní právo. Instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života*, Olomouc: Matice Cyrilometodějská s.r.o., 1996. „Bez ISBN“

Počet znaků této práce čítá 155 286.